

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL
Sala *Reservada*
Número *2*

Res.

2

Res 2(1)
Tit 146708
C 1194271
R 302879

Res 2(2)
Tit 146697
C 1194273
R 375589

Res 2(3)
Tit 146715
C 1194274
R 375590

Res 2(4)
Tit 146417
C 1194275
R 375591

Res 2(5)
Tit 146419
R 375592
C 1194277

Res 2(6)
Tit 146720
R 375593
C 1194278

Res 2(7)
R 375594
Tit 146722
C 1194281

Res 2(8)
R 303392
Tit 146738
C 1194283

12

2-1

COMMUNES
ET FAMILIARES
HEBRAICAE LINGVAE
IDIOTISMI,

OMNIBVS BIBLIORVM INTERPRETATIONIBVS,
ac præcipuè Latinæ Santis Pagnini versioni accommodati,
atque ex variis doctorum virorum laboribus & obseruationi-
bus selecti & explicati,

BENEDICTI ARIÆ MONTANI HISPALENSIS OPERA.

AD SACRORVM BIBLIORVM APPARATVM.

ANTVERPIÆ

Excudebat Christophorus Plantinus
Prototypographus Regius.

M. D. LXXII.

Del Maestro fr. Marcos de Villalua.

2
BENEDICTI ARIAE MONTANI
IN LIBRUM DE HEBRAICIS IDIOTISMIS,

PRÆFATIO.

EMINI dubium est, quin sacra Scriptura, ob rerum, quas continet, magnitudinem, eiusque, qua perpetuò utitur, orationis dignitatem, gravitatemque singularem, atque admirabilem verborum dispositionem, difficilis sit, atque attentum, diligentemque requirat lectorem. Veruntamen omnis ea, quæcunque occurrit, difficultas, iis qui hebraicè sciunt, multò minor est, quam ijs qui antiquissimæ illius lingue cognitione sunt destituti. Nam, ut de certis singularum linguarum figuris, & schematis (quæ vocant) taceamus, quorum quidem parè elegantiâ, magno licet adhibito studio, in alias linguas convertere non possis; sunt etiam in cunctoquoque linguarum genere, dialectorum idiotismi, qui quidem, si è verbo in aliam linguam convertantur, eam parient difficultatem, quæ, quominus sententia intelligi possit, efficiet: ac præterea eam, in quam transferuntur, linguam, minus politam reddent, & elegantem, cum tamen in ea, ex qua conuersi sunt, perspicui, maximeque proprii sint. Atque hoc quidem suo veluti, ac singulari quodam iure sibi lingua vindicat Hebraica. quæcum, quænam alia ex antiquis illis linguis, quæ ad nostram vsque ætatem peruenierunt, tum singulorum verborum delectu, figuris, varioque ac multiplici idiotismorum vsu comparari possit, est omnino nulla. Adeo enim est copiosa, adeoque communi hominû sermone culta, ut eas, quas enunciat, res non significare, sed ob oculos ponere, verâque, ac viuam earum imaginem representare videatur. At verò in affectibus exprimendis, tota illa, quantumuis maxima, elegantissimorum poetarum, qui alijs linguis poemata conscripserunt, facundia, cum huius simplicitate conferri nullo pacto potest. adeo ut, qui hebraica lingua alium loquentem audit, non illud, quod sentit is, doceri, sed ipsas animi affectiones ipsaque præcordia sibi penitus aperiri putet. Harum autem magnarum certè utilitatum commodo omnino carent ijs, qui ad eius lingue fontes non accesserunt. Quod cum præclare intelligerent ijs, qui in eo studij genere sunt versati, potissimum verò vulgata, quam vocant, editionis interpres: bonam eorum idiotismorum partem Latinis ut traderent, omni cura, diligentiaque effecerunt: videbant quippe, non solum quid à Spiritu Dei dictatum; verum etiam quibusnam id modis pronuntiatum sit, obseruari, cognoscique oportere: atque adeo nullum omnino in Sacris literis apicem, aut iota otiosum esse: sed ex vnoquoque, id modò si attentè consideretur, magnum ad lectores compendium peruenire posse. Atque hæc quidem dum attentius interpretes persequi conantur, inusitados loquendi modos in alias transferunt linguas: quæ ex re non minimum nascitur obscuritatis, quam quidem obscuritatem dum Latini sermonis proprietate temperare cupiunt, ab eius, ex qua conuertunt, lingue elegantia discedunt: adeo ut non rarò à suscepto negotio desistere cogantur. Quapropter cum nos in ijs, quæ Philippi Catholici Hispaniarum regis iussu, Biblijs edita sunt, aliquid præstare cuperemus, quo & doctis, linguarumque peritis satisfacere, atque ijs etiam qui earum linguarum cognitionem non sunt adepti, prodesse possemus, eos veteris Testamenti libros, qui quidem Hebraicè extant, sua lingua edi, atque inter Hebraici cõtextus lineas, in communem omnium studiosorum utilitatem, Latinam interpretationem describendam curauimus: ita ut, & Hebraica integra conspiciatur, & Latina interpretatio non tam proprietati Latinorum, quam ipsi Hebraica veritati, quoad eius fieri potuit, respondeat. id quod lingue Hebraicæ cupidis neque iniocundum, neque inutile fore speramus. Ut verò & ijs qui hebraicè sciunt, & ijs qui eius lingue nullam habent cognitionem, pariter consuleremus, hebraismi que tractandi difficultatem molliremus; multorum doctorum hominum laboribus collectam, diligentia verò nostra in compendium collatam, & in ijs, in quibus oportuit, locis, explicatam hebraismi rationem hoc, quem exhibemus, libello, complexi sumus. quem quidem qui diligenter euoluet, omnium earum interpretationum, quæ quidem extant, tum verò etiam illius, quæ à nobis de verbo est reddita, intelligentiam, absque ulla difficultate assequetur. At verò ut operis breuitati etiam prospiceremus, Latina idiotismorum interpretatione contenti, exempla omisimus: quorum tamen & librum, & caput, ac versus numerum indicauimus. Cum enim libri sacri præsto sint, quorum lectio huius operis vsus, atque adiumentum postulat; superuacaneum fuisset ea omnia exempla in hunc locum conferre. Atque hæc quidem in re præposterus ordo est vitandus. neque enim ab idiotismorum & phrasium lectio ad Bibliorû cognitionem; sed contrà à sacre Scripturæ lectio ac studijs, ad idiotismorum congeriem, veluti ad Dictionarium, quod consulatur, recurrendum est. Superioribus annis editus fuit à Vuesthmero quodâ liber, qui, Phrases sacre Scripturæ, inscriptus est: utilis is quidè, nisi auctoris veneno alicubi infectus simplici aliàs lectori, nocere potius, quam prodesse potuisset. quem F. Laurentius Villa-Vicentius nostras, pius ac doctus vir, meliori, tutiori que restitutum lectio, denuo Antuerpiæ edi curauit. quem librum si quis legerit, magnos se progressus facere sentiet. est enim varijs diuersorum auctorum de eadem phrasi sententijs refertus, multiplicique rerum disputatione ornatus. Nostrum autem hoc opus non tam ex interpretum & doctorum virorum placitis, quam ex simplici hebraici sermonis obseruatione, familiari que vsu est concinnatum: atque adeo ad eam rem, quam explicandam suscepimus, hoc est, ad sermonis, & idiotismi hebraici cognitionem, in primis oportunum fore arbitramur. Nam, quod ad res, rerumque significationes explicandas pertinet, id à nodis in eo libro, quæ De arcano sermone inscripsimus, abundè est præstitum. Quem quidem conatum, sicut ceteros omnes nostros, non tam ex eius expectatione, reique ipsius comparatione, quam ex animi nostri studio æstimari, probarique optamus. neque verò ii sumus, qui nostras lubricationes solas placere, easue ceteris præferri velimus: sed quicquid à nobis est præstitum, id eam potissimum ob causam à nobis est elaboratum, ut communi omnium Christianorum utilitati consuleremus; nostrisque, laboribus maiora ingenia ad aliquid maius his enitendû, præstandumque, inuitaremus, atque incitaremus. Nihil enim nobis potest esse optatius, quam, ut omnes Christiani diuino spiritu afflati, ut sua genti optabat Moyses, suis etiam hominibus prophetent.

Datum Calendis Martii, M. D. LXXII.

COMMUNES ET FAMILIARES
HEBRAICÆ LINGVÆ IDIOTISMI.

INTER ea quæ in singulis linguis animaduersione digna censentur, unum illud apprimè utile est obseruare quid proprie vocabulum significet, deinde ad quas res per similitudinem transferatur. Vocamus autem similitudinem quamcunque metaphoram, siue analogiam, siue ampliacionem,

comparationem aut rerum ipsarum vel significacionum affinitatem. Vt Dominus proprie is dicitur qui suo imperio alium domat & regit, vel qui domui præest. aliquando verò extenditur ad significandum maritum. præterea præcipuus & summus in vnaquaque arte vel ratione Dominus dicitur. Sic etiam Pater cum eum significet qui alium genuit, pertinet quoque ad significandum summum aliquem in aliqua arte magistrum, ac præsidem collegij, societatis, rei, vel negotij: vt Pater canentium cithara, summus in ea arte & optimum perfectissimumq; cæterorum doctorem, aut inuentorem dexterrimum interpretamur.

Verba quoque figuratè usurpantur ad maiore significationis elegantiã: vt Volare, pro præstantè esse in aliqua re vel actione, & celeritate maxima ferri: Stillare, pro loqui: Vigilare, pro diligenter curare: Florere, pro ornatu decoreq; magno agere.

Epitheti aut adiectiui loco possessiuus casus usurpatur: vt Filius perditionis, filius perditus: Filius mortis, morte dignus aut capitis damnatus iure ipso: Mulier virtutis, pro fæmina strenua & forti.

Substantiuus formalibus nominibus adiectiuorum loco maioris significationis causa Scriptura vititur. vt, Quonia iustus Dominus iustitias dilexit: id est iustos. & Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es, id est, iniquos.

Interdum sub communi & indefinito verbo aliud intelligitur certum nomen, vel à verbo ipso deductum, vel ex sententiæ ipsius obseruatione manifesta explicandum: vt, Vnam petij à Domino, & hanc requiram, intelligo petitionem. Et nuntiauit illi, subaudio nuntius.

Aliquado antecedens, pro cõsequenti, aut prius pro posteriori usurpatur: vt, Sicut mercenarius expectat opus suum, id est mercedem operis, Job 7. Et emendo emam abs te pro commutatione, id est, pro re aliqua vel pretio: 2 Reg. 24. Et quã dabit homo commutationem pro anima sua? Matth. 16.

Est & Appositionis figura vsus cum præpositionibus & sine præpositionibus, maxime cū posterior Appositionis pars nomen proprium est, exponitq; priorem: vt, Impetum fecerunt in virum, in Lot. Gen. 19. & Obseruate in puero, in Absalom, 2 Reg. 18. Et carnem cum anima sua, sanguine suo, non comedetis: Gen. 9.

His affinis est Anadiplosis quæ maioris significationis emphasis & notationis causa eadem repetit verba: vt, Quoniam ecce inimici tui Deus, ecce inimici tui peribunt, Psal. 92. Et Dominus regnavit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem, Psal. 94.

Est & Eclipsu non rara obseruatio, quæ vehemètem animi angustiam dicentis indicant: vt, Sed tu Domine vsque quo? Psal. 6. Et oculus meus extractus est, & non quiescit, neque intermissiones, Thren. 3.

Substantiua nomina pro aduerbijs capiuntur, præsertim adiuncta præpositione. vt, Fecerunt seruire filios Israel in duritia, id est, duriter & grauiter. Exod. 1. Et, In finem dilexit eos, id est, extremè. Iohan. 13. Et absorpta est mors in victoria, id est, victoriosè. Isai. 26.

Infinitiuus sæpe pro nomine aut pro gerundio accipitur: vt Comedere, bibere. Hag. 2. paulum sedere, paulum quiescere Prouerb.

Nomè substantiuum geminatum in diuerso genere omnem illam naturam in vniuersum complectitur, quanquam speciebus & formis diuersam: vt, Auferet Dominus sustentaculum & sustentationem, Isai. 3. Et, Nunquid audire potest seruus tuus cantores & cantatrices? 2 Samu. 19.

Nomen Substantiuum geminatum atque posteriori loco pluraliter pronuntiatum, excellentiam significat in suo genere, ac superlatiui latini vim indicat in priori. vt, Sancta sanctorum, id est, sanctissima: Canticum canticorum, id est, præstantissimum canticum. Vanitas vanitatum, id est, ipsissima vanitas vanissima.

Duo nomina substantiua simul posita eiusdem ferè significationis, quorum posterius est, in genitiuis sese ita exponunt, vt prius partem posterioris indicet: vt, Terra pulueris, Dan. 12. id est, portio pulueris, aut terra minutissima qualis puluis est.

Substantiuum nomen repetitum distributionem significat: vt, Septem septem, Gen. 7. id est, ex singulis speciebus septena. Et cepit eos mittere duos duos. Mar. 6. id est, binos. Et in valle Sidim putei putei bituminis, id est, vbique putei.

Verba siue nomina adiectiua geminata augent sententiam & vehementiori voce pronuntiantur: vt, Contaminatus contaminatus censebitur, Leuit. 13. Cecidit cecidit Babylon illa magna, Apoc. 22.

Adiectiua cum verbis constructa Aduerbij naturã admittunt: vt, Non bonum hominem esse solum, Gen. 2. id est, non bene aget homo solus. Et leue est vt sis seruus meus ad suscitandas tribus Iacob. ponam te in lucem gentiũ vt sis salus mea vsq; ad extremum terra. Isai. 49. id est, Nò leuiter es tu seruus meus vt hoc tantum facias, sed illud etiam facturus es. Et tu Bethlehem Ephratha, parum est quod es in millibus Iudah: ex te enim egredietur qui sit dominator in Israel, id est, non de nihilo est te esse in millibus Iehuda.

Collectiuum nomè per Syllepsim constructur cū verbo plurali: vt Dimitte populum meum vt colant me. Exod. 8. Et viderunt omnis Ecclesia, quod expirasset Aharon, Num. 24.

Plurale nomen iunctu verbo singulari exponitur partitione singillatim: vt, Filia incedit super muro, id est, vnaquaq; vna post aliam. Gen. 49. Musca mortis fatere facit vnguentum, id est, qualibet musca mortua.

Pronomina Hebræus sermo in altero casu quã substantiuum nomen ponunt, cum tamen ad eandem rem vtrumque referatur: vt, Nox illa occupet eam caligo, Job 3. id est, Illam noctem caligo occupet. Et Dominus in celo sedes eius, id est, Domini sedes in celo est, Psal. 10.

Nominatiuum pronominis, quod postea in alio casu cum verbo repetitum constructur, emphasim habet, & quasi notationem personæ & officij: vt, Ego in via, deduxit me Deus, Gen. 44. id est, Dum ego iter facerem, deductus sum à Deo. & An ieiunando ieiunauerunt me ego, Zachar. 7. &, Etiã tu, in sanguine testamenti tui, emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua, Zachar. 9.

Participium præteriti nonnunquam actionem finitam & præteritam atque transactam notat: vt, Qui sedent in sepulchris, & in obseruatis morantur, Isai. 65. id est, In ijs quæ iam obseruari desierunt. Et vidit quod expectatum esset, Ezech. 19. id est, Quod spectari desitum esset, nihilq; iuuisset illa spectatio.

Hypallage frequens est in Scripturarum lingua: vt, Et ciuitatem miserunt in ignem, Iud. 1. id est, Ignem in ciuitatem. Et, Ecce misi ad te Naaman seruum meum, vt colligas eum à lepra sua, id est, Lepram eius ab ipso.

Coniugationes Verborum considerare operapretium fuerit, magna enim significatio verbis adiungitur ex coniugatione; nam aut augetur aut minuitur, aut reciprocat, aut etiam mutatur sententiæ vis: id quod Hebræicè scientibus est apertissimum: atque hæcenus tantum cuperem Theologos omnes, imo omnes sacrarum literarum studiosos Grammaticis Hebræicis operam dare, vt vel legere & coniugare singuli possent, magnum profecto vsu adepturi: is labor vnius ferè mensis tantum erit, cætera exiguo negotio ex huius apparatus lectione accedent.

Tempora Verborum non sunt perpetuò ad amussim obseruanda, nam futura apud Prophetas in Præterito referuntur tanquam rerum futurarum spectatores factos à Deo, quibus

26. adeo certa erant respōsa ac si facta transactaq; res iam fuisset. Futuro vtuntur Hebraei in significatione earum rerum, quae vel perpetuae sunt, vel secundum naturam, vel secundum ius, aequitate & decorū, ita esse debent. Estq; ea vsus Præteriti apud illos in disciplinis quae apud Latinos Præsentis. Absoluuntur enim verba in disciplinis à tēporis significatione, & rei ipsius siue actionis siue passionis proprietatem certitudinemq; significant: id quod Hebraeis per futurum tempus fit, multoq; quam Latinis rectius, nam futurum præteriti & præsentis rationes in se continet, quod facile probatur in negatione futuri. Qui enim à principio rerum verè negaret, hoc modo: Homo non erit iniustus; is nimirum cætera tempora negaret verissimè. Homo non fuit iniustus, & homo non est iniustus. At verò, qui à principio negaret hoc modo; Homo non fuit, vel non est iniustus; is non continuo sic dicere verè posset: Homo non erit iniustus. Complectitur ergo futurum cætera tempora quibus illud minimè continetur, atque hæc ratio ad elegantem & certam multorum locorum explicationem obseruanda diligenter est: maximo vsui futura non modo ijs qui Hebraice, sed ijs etiam qui Latina Biblia legunt; quibus saepe futurum pro omni tempore est exponendum: vt, Os habent, & non loquentur: Oculos habent, & non videbunt: Aures habent, & non audient: Nares habent, & non odorabunt: Manus habent, & non palpabunt: Pedes habent & non ambulabunt, non clamabunt in gutture suo.
27. Illud præterea animaduertendum est vulgatum Hebraicè scientium præceptum, solere præteritum verbum in futurum, & contra futurum in præteritum conuerti adiuncta utriusque coniunctione, Et: non semper, sed ubi coniunctio illa Hebraice est וַאֲוִם cum vocali pathaah, quam vau conuersiuam Grammatici dicunt.
28. Verba quae exhortationem vel dehortationem significant, completiue exponuntur, vt: Ne timeas, id est, Ne frangaris metu, Exod. 13.
29. Quaedam sunt verba quae cum non significant motum, tamen præpositionibus adiunctis cum motu & applicatione exponenda sunt: vt, Accipient ad te vitulam ruffam, id est, Accipientam ducent ad te, Num. 19. Et cepit populus scortari ad filios Moab, Num. 25. id est, Transire ad filios Moab scortationis studio. Et: Prophanasti in terram coronam eius, id est, Prophanando deiicisti, Psal. 89.
30. Datiuus præter verbi solennem constructionem orationi adiectus, utilitatis & vsus significationem indicat. vt, Exi tibi de terra tua & de cognatione tua, Gen. 12. id est, Tu solus tibi ad tuamq; utilitatem migrato istinc. Et ecce Rex tuus venit tibi iustus, Zachar. 9.
31. Imperatiuus aduerbij demonstrantis aliquando vim obtinet, vt: Vide, odor filij mei sicut odor agri pleni, Genes. 27. Vide, verba tua bona, 1 Sam. 15.
32. Non raro Imperatiuus aduerbij loco ponitur iunctus alij verbo: vt Festina exaudi me, Psal. 102. id est, Quam citissimè vel festinanter.
33. Secunda persona Imperatiui præsentis Hebraici sermonis idiomate nonnunquam vsurpatur pro tertia futuri imperatiui. vt: Accipite à vobis leuandam Domino, quisque spontaneus conferat eam, id est, Accipiant. Exod. 35. Deuolue ad Dominum, liberet eum, id est, Deuoluat ad Dominum, liberet eum.
34. Imperatiui in affirmatiuis, & Futuri in negatiuis præceptis vsus est frequentissimus. vt: Honora patrem tuum &

matrem tuam. & Non furtum facies, non occides, non concupisces. Negatiua enim præcepta perpetua sunt, omnig; tempore obligant, idq; futuro rectè significatur.

Infinitiuus cū alio verbo tertiae personae iunctus, in eandem personam transferri potest vt melius explicetur. vt: Et patres accenderunt ignem, & mulieres ponere passam, Iere. 7. Et, Quinetiam cerua agri gemit, & derelinquere, quia non erat gramen, id est, dereliquit.

Idem verbum geminatum priori parte in Infinitiuo siue Gerundio posita, asseuerationem & vehementiam significat. vt Faciendo faciam misericordiam in te, propter Ionathan fratrem tuum, 2 Sam. 9. Castigare castigauit me Deus, sed morti non tradidit me, Psal. 117. Et venire veniet, & non tardabit, Habac. 2.

Idem Infinitiuus repetitus in oratione negante negationem intendit. vt: Vngendo non unctus sum, id est, Nequaquam sum unctus, Dan. 10. Et releuando non releuabunt populum hunc, Mich. 1.

Verba exhortationis, conuocationis, vel monitionis alteri verbo præponi solent studij significandi causa, & per Aduerbium exponuntur. vt: Venite faciamus lateres, Gen. 11. i. Age paremus lateres. Venite & disperdamus eos de terra: id est, Celeriter & contentè atque velociter disperdamus.

Nonnunquam ex duobus verbis prius posterioris antecedens est, vt: Et tu exurgens Domine misereberis Sion, Psal. 102. id est, Surges vt miserearis.

Tertia persona præteriti, & futuri etiam, aliquando impersonaliter exponitur, cū actio ad multitudinem, siue ad perpetuitatem refertur. vt: Quoniam vocabitur remissio Domini, Deut. 15. Et, A sæculo non audita sunt, neque mandata sunt, Isai. 64.

Personarum verbi mutatio in eadem oratione quanquam ad eandem personam vel rem relata, frequens est in sacris libris, maximè verò in carminibus. vt: Deus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos & misereatur nostri, vt cognoscamus in terra viam suam, in omnibus gentibus salutare tuum, Psal. 66. Et, Quia pudefient ab arboribus quas concupiuisti, Isai. 1.

Plura verba primæ aut secundæ coniugationis actiua vocis neutropassiuam significationem habent, idq; ex Spiritus sancti interpretationibus docemur. vt: Credidit Abraham Deo, & imputauit illi iustitiam, Gen. 15. hoc est, (vt D. Paulus exponit) Imputatum est illi ad iustitiam, Rom. 4. Et, Vt iustus fias in sermonibus tuis, Psal. 51. Apostolus interpretatur, vt iustificeris in sermonibus tuis, Rom. 3. Et, Absorpsit mortem victoriã, Isai. 25. id est, Absorpta est mors in victoriã, ita Paulus, 1 Corinth. 15. Et, Neg etiam aperiet aurem tuam, pro, Aperta erit auris tua, Isai. 48. Et, Aperient portas tuas, pro, Apertæ erunt portæ tuæ. Et: Quia de mercede meretricis collegit, pro collecta est, Mich. 5. Et: Noctes laboris subtraxerunt mihi, Job 7. id est, Subtracta sunt.

Verba quae culpa auctoritatem significant, & Deo attribuuntur qui culpæ auctor nequaquam est, ita exponi debent; vt Deus non actiue, sed priuatiue se habeat in ea re ex qua priuatione & subductione Dei, homines in tenebras profundas sese suo ipsorum impetu coniiciunt horrendo cum periculo, cū promi ad malum sint ab adolescentia sua, hoc modo exponenda sunt illa: Indurabo cor Pharaonis, Exod. 7. Et, Quare errare facis nos à vijs tuis? Isai. 63. Et, Deus autem huius sæculi excacauit mentes incredulorum, 2 Cor. 4.

Futuri significatione perpetua.

Temporū conuectio

Datiuus additus.

Imperatiuus.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

A.
BONO ad malum lo-
 qui, Gen. 31, 24 & 2.
 Sem. 13, 22. pro:
 blandum siue af-
 perum.
A Boue vsque ad a-
 sinum, vsq; ad pe-
 cus. Exod. 22, 4. pro: siue bos fuerit,
 siue asinus siue pecus.
Ab acinis & vsque ad corticem non co-
 medere. Num. 6, 4. id est: siue illud
 fiat de acinis vvarum, siue de cortice
 earum.
A faciebus sacerdotum scribere, Deut.
 17, 18. pro: Ad exemplar sacerdotum,
 vel accepto exemplari sacerdotum,
 eorumque auctoritate.
A Deo vel Domino esse. 1. Par. 5, 22.
 & 13. 1 Reg. 2, 15. & Jer. 51, 53. id est:
 Deum auctorem esse & velle.
A Domino è cælis pluerè, Gen. 19, 24.
 Emphatica repetitio, pro: Dominum
 è cælo pluuiam mittere.
A die in diem, & à mense in mensem.
 Esth. 3, 7. pro: singulis diebus & sin-
 gulis mensibus.
A die vsque ad noctem consummabis
 me, Ies. 38, 12. pro: spacio vnus diei.
A diebus meis. Iob 27, 6. pro: Quam-
 diu vixero.
A die hac & supra. Hag. 2, 16, 19. pro:
 ab illo tempore & in futurum.
A facie Dei vel Domini. 2. Para. 34, 27.
 & Malach. 3, 14. id est: coram Domi-
 no. Quò à spiritu tuo, & quò à facie
 tua fugiam? Psal. 139, 7. pro: Quo-
 modo spiritum tuum & conspectum
 latebo? Spiritu qui est à facie mea.
 Ies. 57, 16. pro: à me immiffus. Vide
 Facies & Spiritus.
A facie. Psal. 102, 11, & 18. Jer. 41, 9. id
 est: ob vel propter.
A filijs hominum. Psal. 21, 11. pro: ex
 hominum numero.
A sine quadraginta dierum. Num. 13,
 26. pro, Exactis quadraginta diebus.
A longe. Ies. 25, 1. id est: A longinquo
 tempore vel ante multa tempora.
A masculo ad fœminam. Num. 5, 3.
 pro: tam masculos quàm fœminas.
A magno & vsque ad paruum. Est. 1, 20.
 pro: Tam maiori quàm minori. &
 sic 1 Sem. 30, 19. Non deesse à paruo
 & vsque ad magnum: id est: Neque
 paruum neque magnum.
A puero ad senem. Gen. 19, 4. pro: tam
 pueri quàm senes.
A viro & vsque ad mulierem, 2. Sem. 6,
 19. pro: tam viris quàm mulieribus.
A non sicut tu. Jer. 10, 6. pro: Ex eo quòd
 non est tibi similis.
A tergo non recedere, Jer. 32, 40. id est:
 Beneficijs profèqui non desinere.
A celsitudine eius non potero erui. Iob
 31, 23. Id est, propter maieftatem vel
 excellentiam eius.
A voce gemitus mei. Psal. 102, 6. Id est:
 præ gemitu meo. & sic de similibus.
A sæculo. Prou. 8, 23. pro: A principio ab
 initijs terræ. vide Seculum.

AB.

Ab homine vsque ad animal. Num. 3,

13. pro: tam ex hominibus quàm ex
 animalibus.
Castametari domui ab exercitu & à
 transeunte. Zach. 9, 8. est: per circui-
 tum eius castra locare, ne ledatur ab
 aliquo exercitu, aut à transeuntibus.
Ab exaltatione tua dispersæ sunt gen-
 tes. Ies. 33, 3. vel ob sublimitatem tuâ,
 seu celsitudinem.
Ab heri. Vide Heri.
Ab homine eijcere. Dan. 4, 29. pro: A
 commercio hominum.
Ab seu Ex ipso Iesa. 18, 2, 7. pro, Iam in-
 de à suo exortu, vel ab ipso egressu ex
 Ægypto, ab eo tempore.
Ab Oriente & ab Occidente Ios. 11, 3.
 sub. habitans.

ABBREVIARE.

Abbreviari anima. Num. 21, 4. & Iud.
 10, 16. est, Angustijs affici & à longan-
 nitate recedere.
Abbreviati manu, 2 Reg. 19, 26 Iesa. 37,
 27. pro: Imbelles, imbecilles siue
 infirmi effecti sunt.
Nunquid manus Domini abbreviata
 est? Num. 11, 23. Id est: Nunquid Do-
 mini potentia est imminuta? sic Esa.
 50, 2 & 59, 1.
Abbreviari spiritu, Iob 21, 4 Mich. 2, 7
 est, præ angustia animum desponde-
 re: & minorem contemptioremque
 fieri.

ABIRE.

Abire in via vel per viam, Gen. 32, 1 &
 1 Sem. 24, 8. est, Cœptū iter pergere.
Abire in terram, Gen. 36, 6. pro: Ad re-
 gionem aliam longius concedere.
Et dixit: Abi, aliàs vade Daniel, Dan.
 12, 9. Quasi dicat: Sufficiat hoc tibi,
 ne vltra inquiras.
Vocauerunt eos, sic abierunt à facie eo-
 rum. Osè. 11, 2. pro: Vt illi vocabant,
 ita isti terga illis obuertebant.

Abeunt aquæ. vide Eo is.

Panem abire de vasis. 1 Sem. 9, 7. pro,
 cibum deficere.

Abire in consilijs. Ierem. 7, 24. pro, Per-
 tinaciter sua sequi consilia.

Abire per viam cordis. Iesa. 57, 17. est,
 quicquid cordi gratum est, facere.

Abire post duritiem cordis. Ier. 9, 14. Id
 est: obstinatè libidini cordis obsequi.

Abire post vanitatem & idola. vide Eo,
 & ambulo.

Abire eundo, 2 Sem. 3, 24. pro, securum
 nihilque sibi metuentem redire.

ABIECTVS.

Abiectigentium, Iesa. 45, 20. pro, Inter
 gentes abiectissimi.

ABIES.

Esse vt abies virens Osè. 14, 9. est, vt al-
 tus & sublimis imperium habere, &
 potestati non subiacere.

Ludere in omnibus lignis Abietum
 2 Sem. 6, 5. pro, Omnibus instrumen-
 tis musicis, quæ fieri solebant ex li-
 gnis abiegnis.

Abietes tremere, Nach. 2, 4. per transla-
 tionem significat, principes contrem-
 miscere, vel hastas abiegnas esse ve-
 nenatas.

ABLACTARE.

Silere facere animam sicut ablactatum

Psal. 131, 2. Id est, Compescere, quie-
 tumque animum reddere, omnia ex-
 spectando à Deo, perinde ac à matre
 sua nuper ablactatus puer expectat,
 quum ex se nihil possit.

ABOMINARI.

Non abominabitur anima mea vos, Le-
 uit. 26, 11. id est: Non dedignabor a-
 pud vos habitare.

Abominando abominatus est populum
 suum Israel David, 1 Sem. 27, 12. pro:
 Omnino fordui illi gens Israelitica.

Abominatio Ægyptiorum, omnis pa-
 stor pecudum, Gen. 46, 34. id est:
 Ægyptij omnem pastorem ouiu de-
 testantur. Sic Leuit. 11, 10. Abomina-
 tio erunt vobis. mox seipsum expo-
 nens, dicit, de carne eorum non co-
 medetis.

Abominatio Domini est. Deut. 7, 25 &
 17, 1. pro, Dominus detestatur &
 abominatur illud. & sic de alijs. vt,
 Septem sunt abominationes animæ
 eius. Prou. 6, 16. pro, Septem abo-
 minatur ipse.

Abominationem Domini quam habet
 odio, dijs facere. Deut. 12, 31. pro, Id
 quod maximè detestatur Dominus,
 Dijs seruiendo perpetrare.

Abominationes facere valde, 1 Reg. 21,
 26. est, Facta scelerata & valde abo-
 minanda patrare.

Proijcere super aliquem abominatio-
 nes. vt Nach. 3, 6. Est turpem & fœ-
 dum illum reddere.

Abominatio Ammonitarum 1 Reg. 11,
 5. id est, Idola. & sic de multis alijs.
Terram ponere in abominationem, Jer.
 2, 7. est, In eaidola colere.

Facere iuxta abominationes Gentium,
 2 Reg. 21, 1. est, Non aliter quàm gen-
 tes abominanda facere, siue ritu Gen-
 tium idola colere.

ABSCINDI.

Abscindi ab ouili pecus, Hab. 3, 17. &
Abscindi virum à throno 1 Reg. 9, 5.
 pro, Auferri, & è medio tolli.

ABSINTHIUM.

Comedere facere absinthium, & ciba-
 re absinthio, Ier. 9, 15 & 23, 15. pro, Af-
 fligere.

ABSCONDERE.

Abscondere à consilio malignorum,
 Psal. 64, 3. & à flagello linguæ Iob. 5,
 21. pro Protegere & tutum reddere.

Abscondis eos in abscondito faciei tuæ,
 Psal. 31, 21. pro, Statuis illos ante
 faciem tuam, vbi sunt tanquam in
 abdito, & latibulo tutissimo. & sic,
 Abscondet in abscondito tabernacu-
 li sui, Psal. 27, 5. & alia eiusmodi.

Abscondi virum à socio suo Gen. 31, 49.
 pro, Discedere alterum ab altero.

Verbum siue rem abscondi ab aliquo.
 1 Reg. 10, 3. 2 Sem. 18, 13. & quæ sunt
 eiusmodi. pro, Rem cum latere. &
 Abscondere quid ab aliquo Ios. 7, 19.
 2 Sem. 14, 18. est, eum celare.

Nunquid abscondetur à Domino quid-
 quam? Gen. 18, 11. pro, Latebit ali-
 quid Dominum, vel erit difficile?

Abscondere se à boue aut agno errante,

Deut. 22,1. est, Simulare se illum non videre.
 Bonum abscondere, Pſal. 31, 20. pro, Seponere, recondere.
 Cor abscondere ab intelligentia, Iob 17, 4. pro, Communi sensu priuare.
 Abscondere se à facie Dei, Gen. 4, 14. est, Coram eo non apparere.
 Abscondere dolorem ab oculis, Iob 3, 10. Id est, Efficere vt non videant molestias.
 Abscondere oculos suos à viro dāte de femine suo Molech. Leuit. 20, 4. est, Connuere & eum occidi non curare.
 Ne abscondas à me præcepta tua, Pſal. 119, 19. id est, Ne permittas vt ego destituar doctrina legis tuæ.
 Abscondita est via mea à Domino, Ies. 40, 27. pro, Latet Deum quid agam, mores meos & consuetudines ignorat.
 Viro cuius via abscondita est, Iob 3, 23. id est, Qui nescit qua via incedere debeat propter afflictiones.
 Habitare in abscondito Altissimi, Pſal. 91, 1. id est, Sub præsidio Dei manere.
 Abscondito tuo implebis ventrem eorum, Pſal. 17, 14. pro, Opibus quæ à te proficiunt, & in thesauro tuo sunt reconditæ, explebis desiderium eorū.
 Abscondere in abdito suo iniquitatem suam, Iob 31, 33. pro, Apud se.
 In absconditis impetere sagittis, Pſal. 64, 5. pro, Occultè & ex insidijs iaculari.
 Confiliati sunt super absconditos tuos, Pſal. 83, 4. id est, Aduersus hos quos protegis, vel qui à te deserti videntur, quum tamen eos protegas, machinati sunt.
 Sit super vos absconsio. s. illorum deorum, Deut. 32, 38. id est, Vos protegant.
 Et ibi absconsio fortitudinis eius. s. reuelata est, Habach. 3, 4. id est, Fortitudo Domini quæ antea tecta fuerat, eo loci detecta est.

A B S Q V E.

Absque iniquitate in manibus meis, 1 Par. 12, 17. pro, Quū nullam iniquitatem admiserim.
 Sic, absque prauaricatione mea, & absque peccato meo, Pſal. 59, 4, 5.

A B S T E R G O.

Abstergam Ierusalem sicut abstergit quispiam scutellam, 2 Reg. 21, 13. pro, Repurgabo ciuibus suis.

A B S I T.

Absit, non morieris, 1 Sem. 20, 2. pro, Prohibeatur à te. sic Ios. 22, 29. Absit nobis à nobis.
 Absit mihi à Domino, 1 Sem. 26, 11 & ibid. 24, 7 & 1 Reg. 21, 3 & eiusmodi multa: pro, Auertat Dominus, prohibeat, ne permittat.

A B V N D A N T I A.

Abundantia otij fuit ei, Ezech. 16, 49. id est, In prosperitate rerum omnium, fecura, & omnis curæ expers vixit.

A B Y S S V S.

Et tenebræ (erant) in superficie abyssi, Gen. 1, 2. id est, Tegebant immensam aquarum profunditatem.

H E B R A I C Æ L I N G V Æ

Benedicet te benedictionibus abyssi cubantis subtus, Gen. 49, 25. id est, Habitare faciet te in terra fertili: vocatq; benedictiones abyssi, fructus qui ex profunditatibus terræ supernè ascēdūt. Iudicia tua abyssus multa, Pſal. 36, 7. id est, Profunda valdè & inscrutabilia. Vide Vorago.

A C C E D O.

Accedere ad propinquam, Leuit. 18, 6. ad vxorem, Deut. 22, 14. pro, Rem habere cum ea.

A C C I N C T V S.

Ne laudet se accinctus sicut discinctus, 1 Reg. 20, 11. id est, Is qui iam primum ensē accinxit, initurus prælium ne gloriatur perinde atque is qui adepta victoria soluit zonam in qua est ensis. q. d. ne canat triumphum ante victoriam.

Congregare se ab omni accincto cingulo, 2 Reg. 3, 21. pro, Ab ea ætate in qua primum gestare solent ensē.

Exultatione colles accinxerunt se, Pſal. 65, 13. pro, Superuestiti sunt lætis viridibusq; herbis.

Accinxisti me lætitia, Pſal. 30, 12. Vide Saccus.

Accingere fortitudine, Pſal. 18, 33. Prou. 31, 17. Fortem & robustum reddere, & fortitudine accingi, Pſal. 65, 7 fortē esse.

Debiles accincti sunt robore 1 Sem. 2, 4. pro, Viribus superiores facti sunt.

A C C I P E R E.

Accipere aliquam, 1 Par. 2, 19, 21. i. ducere eam in vxorem.

A C C V M B E R E.

Accumbere, dormire, euigilare, Pſal. 3, 6. pro, Domino protegente summa tranquillitate & securitate frui.

Semitam meam & accubitum meum ventilasti, Pſal. 139, 3. id est, Iter quo gradior, & locum in quo recumbo explorasti, palamq; fecisti.

Nec rapias accubitum iusti, Prou. 24, 15. pro, Cubile eius, locum in quo solet habitare.

A C E R V V S.

Congregare, sicut aceruum, aquas maris, Pſal. 33, 7. pro, Aquas in vnum conglobare & condensare.

Posuerunt Ierusalaim in acervos, Pſal. 79, 1. id est, Redegerunt eam in acervos ruinarum.

In maxilla asini aceruum acervorum percussi, Iud. 15, 16. id est, Homines occisos acervatim proieci.

Ingredieris in senectute in sepulchrum sicut ascendit acervus in aream in tēpore suo, Iob 5, 26. q. d. Non morieris ante mortem naturalē, sed senex.

A C E T V M.

Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger mittentibus illum, Prou. 10, 26. q. d. Non secus ac acetum & fumus officiant, illud quidem dentibus, hic verò oculis: ita piger pigritia sua ijs qui mittunt illum, est detrimento.

A C I E S.

Instructores aciei 1 Par. 12, 38. pro, In acie structa pugnantes.

A C V E R E.

Acuere oculos contra aliquem, Iob 16, 9. est, Terribilibus oculis eū intueri. Acutiores lupis vespertinis, Habach. 1, 8 id est, rapaciores.

A D.

Ecce ego ad ceruicalia vestra, Ezech. 13, 20. pro, En ego de puluillis vestris hoc vobis prædico.

Ad lites & cōtentionem ieiunare, Iesa. 58, 4. id est, Maius otium vacandi litibus quætere.

Ad sonitum fistularum voraginem vocare, Pſal. 42, 8. est, Voraginem eundem strepitum edere, quem emittunt fistulæ.

Præcepit præcepta Dominus Moseh ad filios Israel, Leuit. ultimo versu ultimo. pro, Vt exponeret illa filijs Israel.

A D A M A S.

Cor suum posuerunt adamantem, ne audirent legem, Zach. 7, 12. id est, Obstinatè in animo suo constituerunt verbis legis non velle parère.

Vt adamantem, fortiorem silice dedi frontem tuam, Ezech. 3, 9. id est, Vt adamas durior est silice: sic constantiā tuam fortiorem reddidi, pertinacia illorum, sub. Israelitarum.

A D D E R E.

Addere ad audiendum, Deut. 5, 25. pro, Iterum audire.

In anno quinto comedetis fructū eius, vt addere faciatis vobis prouentum eius. Leuit. 19, 25. pro, Vt multiplicet vobis Deus, &c.

Addere adhuc ad loquendum, Iud. 9, 37. Et addere adhuc ad interrogandū 1 Sem. 23, 4. Item non addere ultra conspici, Iud. 13, 21. pro, Rursum loqui, Iterum interrogare, non posthac apparere: & sic de cæteris.

Addiderunt amplius odio habere eum, Gen. 37, 5. pro, Maiore odio profecuti sunt eum.

Addere centum vicibus 1 Par. 21, 3. id est, Centuplo maiorem reddere.

Sic faciat mihi Dominus & sic addat, Ruth. 1, 17. 1 Sem. 20, 13. 2 Sem. 19, 13. & plura alia. pro, Dispeream, vel hæc & talia inferat in me Dominus, si, vel nisi; semper enim aliquid subauditur.

Addite annum super annum, & agnos iugulent, Iesa. 29, 1. pro, Elapsis pauculis annis.

Additum est bellum esse, 1 Sem. 19, 8. motum est rursus bellum.

Audiet sapiens, & addet doctrinam, Prou. 1, 5. pro, efficietur doctior.

Addidit Saul timere à facie Dauid amplius 1 Sem. 18, 29. magis ac magis sibi timuit à Dauid.

Addent mites in Domino lætitiā, Ies. 29, 19. pro, Magis quàm antea lætabuntur in Domino.

Addere peccatum super peccatum Ies. 30, 1.

Addere prauitatem ibid. 1, 5. & addere fornicationes, Ezech. 23, 14. & si quæ sunt eiusmodi, pro, Subinde magis ac magis

magis peccare, praua & nefaria opera prioribus alijs superaddere.
 Addidisti sapientiam & bonum super famam quam audiui 1 Reg. 10, 7. pro, Sapientia & bonitas tua superant famam quam audiueram.
 Addidi sapientiam super omnem qui fuit ante me in Ierusalaim, Eccle. 1, 16. id est, Comparauit mihi sapientiã amplio- rem quam habuerunt qui me præ- cesserunt. & ibid. vers. ultimo. Qui addit scientiam, addit dolorem, q. d. qui auget scientiam, simul auget quod eum cruciet, vel qui conatur ad- modum sapiens fieri, id non consequi- tur sine graui labore & animi mole- stia.
 Non addetis vt detis paleam, Exod. 5, 7. pro, posthac non estis daturi. & ita de similibus.
 Addidit Abraham & accepit vxorem, Gen. 25, 1. pro, Abraham aliam duxit vxorem.
A D D V C E R E.
 Adducere oblationem Domino, Gen. 4, 3, 4. pro, Offerre Domino.
 Nunc adduxi illam alias illud, & erit ad desolandum? Ies. 37, 26. pro, Nunc huc vsque illam perduxit vt desolaretur? vel vt destrueret, s. ciuitates mu- nitas.
 Vox adducentium confessionem in do- mum Domini, Ierem. 33, 11. id est, Eo- rum qui bene precaturi & gratias acturi Domino, ædem sacram adeunt.
 Ecce adduco super te malum 1 Reg. 21, 21. Ierem. 19, 3. id est, En ego prædico me tibi illaturum mala.
 Adducã vos in vinculo fœderis, Ezech. 20, 37. pro, Feriam vobiscum fœdus.
A D E P S.
 Clausit se adeps propter ferrum, Iud. 3, 23. id est, Ne adeps egrederetur, fer- rum adactum continuit.
 Adipe suo clauserunt corpus suum: Psal. 17, 10. id est, Præ pinguedine, corpo- ris sensus & meatus sibi præclusere.
 Operuit impius faciem suam adipe suo, Iob 15, 27. pro, Deditus delitijs bene curauit cutem suam.
 Adducere oblationem de adipe pecu- dum, Gen. 4, 4. est, Pinguissimas gre- gis oues offerre.
 Eleuare de adipe cuiusque rei, Numer. 18, 29. est, Optimam quamque par- tem offerre. nomine enim adipis, vel pinguedinis, optimum quodque in- telligunt Hebræi. sic: Adeps granorum tritici, Deut. 32, 14. Adeps frumenti: Psal. 81, ultimo & Psal. 141, 14. significat florem farinae, vel optimum & præ- stantissimum in tritico. Vide Pinguedo.
A D H Æ R E O.
 Non adhærere manui quidquã de ana- themate, Deut. 13, 17. pro, non reserua- re apud se quicquam.
 Animam pulueri adhærere, Psal. 119, 25. id est, non parum abesse quin ad se- pulchrum deferatur.
 Animam adhærere alicui, Gen. 34, 3. Psal. 63, 9. est, Eum vehementer ada- mare.
 Adhærere mulieribus alienigenis amã-

do 1 Reg. 11, 2. est, Se totum, eis ser- uando, mancipare.
 Lepra Nahamá adhærebit tibi 2 Reg. 9, 27. id est, Lepra incurabili, qualis fuit Nahami, laborabis.
 Adhærere Bahal-peor: Psal. 106, 28. pro, Iugiter eius cultui addictum esse.
A D H V C.
 Quoniam adhuc visio in dies, Dan. 10, 14. pro, Quia hæc visio adhuc pertinet ad dies (illos). vel, Nondum desie- runt visiones de ijs quæ tunc euentu- ra sunt.
 Adhuc tres dies, & reuertimini ad me 2 Paral. 10, 5. pro, Transactis tribus die- bus adeste.
 Adhuc remanent sexaginta quinq; an- ni, frangetur Ephraim: Ies. 7, 8. id est, Sexagesimo quinto elapso. Et sic de alijs.
 Adhuc modicum, & lapidabunt me: Exod. 17, 4. id est, Si res paulo magis procefferit, vel post breue tempus. sic Osee 1, 4. & alibi.
 Adhuc est quis tibi hinc? Gen. 19, 12. pro, Habes in hac ciuitate præterea aliquot tuos?
A D I C I O.
 Non adijciet vt veniat per te vltra in- circuncisus, Ies. 52, 1. pro, Non veniet in te posthac.
A D I M P L E O.
 Nõ adimpleuit vt iret post Dominum, sicut Dauid, & c. 1 Reg. 11, 6. id est, Nõ permansit in vero Dei cultu cuius stu- diosus Dauid fuerat.
A D I V R O.
 Adiurando adiurare 1 Sem. 14, 28. pro, Serio adiurare.
 Det Dominus te in maledictionem & in adiurationem, Num. 5, 21. id est, Te reddat execrandam.
A D I V T O R I V M.
 Posui adiutorium super potetem, Psal. 89, 20. pro, Constitui Dauidem for- tem, vt auxilium ferat populo meo.
A D O L E O.
 Adolere de fermento confessionem, Hamos. 4, 5. id est, incendere incensum gratiarum actionis seu confessionis, in oblatione in qua offertur panis fermẽ- tatus.
 Faciebant malũ in oculis meis ab ado- lescentia sua, Ierem. 32, 30. id est, Tem- pore quo fuerunt in deserto.
 Sustinere opprobrium adolescentiæ, Ie- rem. 31, 19. pro, Pœnas scelerum in a- dolescentia admissorum, luere.
 Vxor adolescentiæ alicuius, Malach. 2, 14, 15. ea est quam quis adolescens in vxorem duxit.
 Quæ relinquit ducẽ adolescentiæ suæ, Prou. 2, 17. id est, maritum.
 Plange super maritũ adolescentiæ tuæ, Ioel. 1, 8. id est, qui te adolescentulam duxit.
A D V E N A.
 Peregrini & aduenæ vos estis apud me, Leuit. 25, 23. declaratur ex præceden- tibus. Dixit enim: Terra non vende- tur absolutè, quia mea est, & vos adue- næ. q. d. haudquaquam ius vobis est, apud me reputatis vt aduenæ terram

quæ mihi soli competit, absolutè ven- dere.
A D V E R S V S.
 Esse aduersus aliquem vndique in die mali, Ierem. 51, 2. est, Eum inuadere & oppugnare.
Æ D I F I C O.
 Ædificate costam in mulierem, Gen. 2, 22. pro, Ex costa mulierem creare.
 Adhuc edificabo te, & edificaberis, vir- go Israël, Ierem. 31, 2. pro, Restituam te in pristinum statum ex captiuitate.
 Destruere & non ædificare, Psal. 28, 5. est, Sine spe futuræ restorationis per- dere.
 Si conuersus fueris ad Omnipotentem, ædificaberis, Iob 22, 23. id est, Quam habuisti facultatẽ rursus assequeris.
 Ædificabuntur in medio populi mei, Ierem. 12, 16. pro, Feliciter agent cum populo meo.
 Ædificati sunt facientes impietatem, Malach. 3, 15. id est, In summa prospe- ritate vixerunt. Improborum verba.
 Ædificare domum firmam 1 Reg. 11, 8. pro, Longo tempore permanuram familiam.
 Ædificare domum fratris, Deut. 25, 9. est, Liberos, qui nomine fratris dican- tur, procreare.
 In sæculum misericordiam ædificari, Psal. 89, 3. pro, Instar ædificij summa arte constructi, durare.
Æ G R O T O.
 Ægrotare fecit, Ies. 53, 10. pro, Cruciatibus affecit.
 Ægrotantibus ipsis, Psal. 35, 13. pro, Ali- quod incõmodum vel tristitiam per- ferentibus.
 Propterea non ægrotasti, Ies. 57, 10. pro, Ideo via illa minimè tibi fuit molesta.
 Mortibus ægrotantium mori, Ier. 16, 4. id est, Morte confectorum fame.
Æ N E A.
 An caro mea ænea? Iob: 6, 12. q. d. an æneus sum ego, vt tãta perferre queã?
Æ N I G M A.
 Aperire cum cithara ænigma, Psal. 49, 5. est, Cithara qua cantica decantan- tur, canere res arduas.
 Ænigmaticè loqui ænigma, Iud. 14, 12. Ezech. 17, 2. pro, Ænigma proponere.
Æ Q V V S.
 Non est æqua via Domini, Ezech. 18, 25, 29 & 33, 16. pro, Non præbet se æ- quum Dominus.
 Æquitas non potuit ingredi, Ies. 59, 14. f. Congregationem nostram.
 Oculi tui videant æquitates, Psal. 17, 2. pro, Declara & pronuncia quæ recta sunt.
Æ S.
 Terra sicut as, Leuit. 26, 19. que nullum producit fructum: & ærei cali, Deut. 28, 23. qui rorem non demittunt.
Æ S T A S.
 Versus est viror meus in siccitates estatis, Psal. 32, 4. perinde succus meus ex- aruit, atque vehementi æstate humor deficcatur.
Æ S T I M O.
 Æstimare facere terram vt det argen- tum

tum, 1 Reg. 23, 35. pro, Imponere terræ tributum.

ÆSTVS.

Sicut æstus in loco sicco, sonitum alienorum humiliabis: sicut æstus in vmbra nubis, propago fortium humiliabitur, Iesâ. 25, 5. id est, alienos tumultuantes compescet, velut æstus frangit transeuntem, qui quod confugiat, in loco torrido & arenti non videt, & vti calor accessione nubis remittitur, sic ferocia superbiorum domabitur miseris.

AFFERO.

Afferre Domino gloriam & fortitudinem, Psal. 29, 1. est, Laudem gloriæ eius tribuere, eumque fortissimum confiteri.

AFFLICTIO.

Septem diebus comedes cum eo infermentata, panem afflictionis, Deut. 16, 3. q. d. monimenta afflictionis quam pertulisti in Ægypto, & anxie notis in qua egressi estis ex ea.

Affligetis animas vestras, Leuit. 16, 29 & 23, 27. pro, Ieiunabitis.

Omne iuramentum ligaminis vt affligat animam, Num. 30, 14. pro, Omne promissum quo se, ad affligendam seipsam, iuramento constrinxit.

Affligite eas, Iud. 19, 24. & concubinam meam afflixerunt cap. 20, 5. pro, Constuprate eas, compreserunt eam.

AFFLUENTIA.

Affluentiam marium sugere, Deut. 33, 19. pro, Mercibus marinis abundare.

AGER.

In agro Moab, Gen. 36, 35. pro, In regione Moabitarum.

AGGER.

Succidite ligna & effundite iuxta Ierusalaim aggerem, Ierem. 6, 6. id est, Ex multa lignorum materia magno aggere constructo muros eius superate.

AGGRAVO.

Aggrauare cor, 1 Sem. 6, 6. est, Peruicacem & obstinatum esse.

Aggrauare iugum, 1 Reg. 12, 4, 10, 14. pro, Grauius iugum imponere. Die ac nocte aggrauabitur super me percussio tua, Psal. 32, 4. pro, Ingrauescet, indurescet.

Aggrauetur opus super viros, Exod. 5, 9. pro, Obruantur laboribus.

Aggrauatum est prælium contra Saul, 1 Sem. 31, 3. pro, Onus prælij versum est in Saulem.

AGNOSCO.

Agnoscere faciem in iudicio, Deut. 1, 17. est, Delectum personarum habere, ex vultu iudicare.

AHAH.

Ahah diei, Ioel. 1, 14. pro, Heu dies infelix.

ALA.

In penetralibus cubilis tui ne vilipendas diuitem, quia auis calorum ire faciet vocem, & habens alas annunciat verbum, Eccl. 10, 20. id est, Quoniam fama malum quo non velocius vllum, celeriter instar auis volantis sermones tuos deferret.

Non fuit qui moueret alam, & aperiret

HEBRAICÆ LINGVÆ

os & garriret, Ies. 10, 14. pro, Qui vel conaretur tantum prohibere, & verbis contradiceret.

In vmbra alarum tuarum absconde me, Psal. 17, 8. pro, Sub protectione tua me recipe. & sic de cæteris.

Eleuauit vos super alas aquilarum, Exod. 19, 4. pro, Tuli vos in humeris meis, vt aquila portat pullos suos in alis.

Alæ Solis, Malach. 4, 2. pro, Radij.

O terra vmbre alarum, Iesâ. 18, 1. id est, O terra classium velis opaca.

ALBESCO.

Si fuerint peccata vestra tamquam coccinum, veluti nix, albescet, Iesâ. 1, 18. id est, Si pœnitentia ducti resipueritis, quamuis magis quàm coccinum peccata in vobis appareant, & inhæreant, nihilominus gratiam consecuti, niue eritis candidiores, id est, mundi.

Non tunc facies Iahacob albescet, Ies. 29, 22. id est, Cum hoc acciderit, timore non expallescet, alij pudore.

ALIENO.

Alienare se retrorsum, Iesâ. 1, 4. id est, Retrocedere.

Alienum se ostendere alicui, Gen. 42, 7. est, Aliam præ se ferre personam.

Ascendere facere suffimetum alienum, Exod. 30, 9. pro, Aliud quàm iusserit Dominus offerre.

Sicut euersio alienorum, Iesâ. 1, 7. pro, Quæ fit ab alijs.

Alienare locum, Ier. 19, 4. est, Prophannare illum.

ALIENIGENA.

Omnis filius alienigenæ non comedit ex eo, Exod. 12, 44. id est, Extraneus, alienus à Iudaica religione.

ALLEVIO.

Alleuiare manum ab aliquo, 1 Sem. 6, 5. est, Desistere illum affligere, aut saltem leuius.

Ad alleuiandum aliquem ferre cum eo, Exod. 18, 22. est, Partem oneris illius in se recipere.

ALLIGO.

Ipse dolere faciet, & alligabit, Iob 5, 18. pro, Medebitur: q. d. fascijs more chirurgi vulnus obligabit. & sic de multis alijs locis.

Alligare principes secundum animam suam, Psal. 105, 22. id est, Ad animi sui votum & sententiam tenere eos deuinctos & subditos.

ALTARE.

Replebunt se tamquam anguli altaris, Zach. 9, 15. id est, Tanquam anguli altaris ad quos victimarum sanguis effunditur, inimicorum suorum sanguine replebuntur.

ALTVS.

Domus ista quæ est altissima, 1 Reg. 9, 8. pro, In summo honore.

Super altitudinem agri, Iud. 5, 18. in cæpo eminente, id est, Aperto Marte.

In altitudine sunt iudicia tua coram eo, Psal. 10, 5. id est, Longius à se remota tua iudicia putat esse, quàm vt de eo sumas supplicium.

Soliū gloriæ, altitudo à principio, Iere. 17, 12. pro, Solium Dei gloriosi fuit ab aeterno.

Visitabo super gloriam altitudinis oculorum eius, Iesâ. 10, 12. id est, Puniam illum propter factum & superciliū.

Propter eam in altitudinem reuertere, Psal. 7, 8. pro, Conscende tribunal vt iudices.

AMARVS.

Dimitte eam, quia anima eius amara est ei, 2 Reg. 4, 27. pro, Est mœstissima.

Ne fortè attingant vos viri amari animo, Iud. 18, 25. id est, Animo concitati, aut iracundi. & sic illud 2 Sem. 17, 8.

Plangent super te in amaritudine animæ, Ezech. 27, 31. pro, Planctu amaro.

Scribis contra me amaritudines, Iob 13, 26. pro, Flagitia dolorem parientia. Fletus amaritudinum, Ierem. 31, 15. pro, Amarus. & sic de cæteris.

Cum amaritudinibus comedere agnū, Exod. 12, 8 & Num. 9, 11. id est, Cum herbis amaris.

AMATOR.

Omnes amatores tui obliti sunt tui, Ierem. 30, 14. id est, Amici qui prius præ se ferebant te amare.

ABOMINATIO.

Abominatio Domini sunt etiam ambo Prou. 20, 10. pro, Vtrumque abominatur Dominus.

AMBULO.

Ambulare sensim, 1 Reg. 21, 27. more lugentium ac mœrentium.

Ambulare facere, Iesâ. 63, 12. pro, Deducere. & ita de multis alijs.

Omnibus diebus quibus ambulauimus cum eis, 1 Sem. 25, 15. id est, Quandiu cum eis versati sumus. & sic: Ambulare in aliquo loco, 1 Sem. 30, 31 & Thren. 5, 18. versari in eo.

Detur pueris qui ambulant ad pedes domini mei, 1 Sem. 25, 27. pro, Qui tibi famulantur.

Quinque puellæ eius ambulabant ad pedes eius, 1 Sem. 25, 42. pro, Pedise quæ eius.

Ambulabo in medio vestri, Leuit. 26, 12. id est, Adero vobis. ac si dicat, si veritatis solum, ego quoque veram.

Ego ambulauit coram vobis ab adolescentia mea, 1 Sem. 12, 2. id est, à puero Remp. vestram moderaui.

Ambulauit absque desiderio, 2 Par. 21, 20. pro, Vixit inglorius, nullum sui desiderium relinquens.

Ambula in conspectu meo & esto perfectus, Gen. 17, 1. Et ambulauerunt coram me in veritate, 1 Reg. 2, 4. pro, Vitam ducito integerrimam. Et veritatem ante me coluerunt. & sic de alijs.

Vt ambulem coram Deo in lumine viuentium, Psal. 56, 14. pro, Vt vitam meam inter mortales ad Dei arbitrium componam.

Domus tua & domus patris tui ambulabunt coram me in seculum, 1 Sem. 2, 30. pro, Fungetur semper officio summi sacerdotis in tabernaculo meo. & ibid. vers. 35. Ambulabit coram Christo meo omnibus diebus. pro, Fungetur sacerdotali munere

nere coram rege quem constituerō.
 Et ambulauit Chanoch cum Deo, Genes. 5, 22. pro, Adhæsit & assuefecit se cultui Dei.
 Vidi cunctos viuentes ambulantes sub sole cum puero secūdo qui stabit pro eo, Eccl. 4, 15. pro, Fauentes filio regis successuro patri.
 Si ambulauit cum mendacio, Iob 31, 5. id est, Si vanitatem sectatus sum.
 Beatus vir qui non ambulauit in consilium impiorum, Psal. 1, 1. pro, Qui non adfuit consilio eorum, vel est illud secutus. sic cætera similia.
 Domine in lumine tuo ambulabunt, Psal. 89, 16. id est, Bonitatem, gratiam & virtutem tuam sentient.
 Neque ambulauit in magnis neq; in mirabilibus supra me, Psal. 131, 1. pro, Neque res arduas aggressus sum, nec tentauit aliquid quod esset supra vires meas.
 Quia omnes populi ambulabunt vnusquisque in nomine Dei sui, & nos ambulabimus in nomine Domini Dei nostri, Mich. 4, 5. pro, Colent idola sua, sed nos Dominum Deum colemus.
 Ambulare in peruersitate oris, Prou. 6, 12. pro, Mentiri, & mendacio assuetum esse.
 Ambulare in statutis gentis alicuius, Leuit. 20, 23. pro, Viuere iuxta mores illius.
 Ambula in vijs cordis tui, Eccl. 11, 9. pro, Fac quicquid animo tuo lubescit.
 Ambulauit per viam regū Israel, 2 Reg. 8, 18. pro, imitatus est vel sequutus mores & studia. & sic de multis alijs.
 Qui ambulat post spiritum suum, Ezech. 13, 3. id est, Qui sectantur suas cogitationes.
 Ambulare & crescere, 1 Sem. 2, 26. pro, Subinde magis ac magis crescere, vel promouere annis & bonitate, famaq; bona crescere.
 Iustitia ante eum ambulabit, Psal. 85, 14. id est, Homines colent iustitiam ita vt Deo probentur.
 AMEN.
 Et dixit: Amen, 1 Reg. 1, 36. pro, Ita sit, vel veritas sit, firmetur. & ita de alijs.
 AMICIO.
 Amicire amiciendo, Iesa. 22, 17. pro, Obrucere confusione & opprobrio.
 AMOR.
 Cerua amorum, Prou. 5, 19. id est, Amabilis.
 Et corruptit se amore suo præ illa, Ezech. 23, 11. id est, Infaniore amore capta est quàm foror sua maior.
 Ecce tempus tuum, tempus amorum, Ezech. 16, 8. id est, Tempus aptum viro ac nuptijs, quando eras nubilus.
 ANATHEMA.
 Et erit ciuitas anathema, ipsa & omnia quæ sunt in ea Domino, id est, Prorsus disperdentur in gratiam Domini, Ios. 6, 16. & sequenti versu, Ponatis castra Israel in anathema. pro, Sitis causa perditionis castrorum Israel.
 Sicut ager anathematis, Leuit. 27, 21.

Sicut ager Deo deuotus ex manubijs, aut, pro redimenda culpa.
 Nisi disperdatis anathema è medio vestri, Ios. 7, 12. id est, Hominem qui tulit de anathemate.
 ANCIILLA.
 Quia locutus es ad cor ancillæ tuæ: Et ego non sum sicut vna ex ancillis tuis, Ruth 2, 13. pro, Cùm tamen non sim conferenda vni ex ancillis tuis.
 ANGVLVVS.
 In circuitu attondere angulum capitis Deut. 19, 27. id est, Finè capillorum. & ibidem: Dissipare angulum barbæ: pro, Radere barbam.
 Filiæ nostræ sicut anguli incisi palatij, Psal. 144, 12. id est, Formosæ, vt sunt angulares lapides eleganter politi quibus construuntur palatia.
 Steteruntque anguli omnis populi, Iud. 20, 2. pro, Primores, proceres.
 Ex ipso erit angulus, Zachar. 10, 4. id est, Caput Ecclesiæ Christus.
 ANGVSTVS.
 Locus est angustus à nobis, 2 Reg. 6, 1. pro, angustior est quàm vt nos capiat.
 Angustijs sum affecta in vita mea, Gen. 27, 46. pro, tædet me vitæ meæ.
 Et angustijs affecta est anima eius, vt moreretur, Iud. 16, 16. id est, Doluit a deo vehementer, vt parum abfuerit quin moreretur.
 Angustia cordis mei dilatata sunt, Psal. 25, 16. id est, Tantam habeo curarum congeriem, vt omnes cordis mei partes occupent & longe lateq; obruant.
 Ostendisti mihi angustias multas, Psal. 71, 20. pro, Experiri fecisti.
 Angustia afficior super te, 2 Reg. 1, 26. pro, Doleo vicem tuam.
 ANIMA.
 Onager assuetus deserto in desiderio animæ suæ attrahit ventum, Ierem. 2, 24. id est, Liber & solutus sine lege & præceptis viuit.
 Dedi dilectionem animæ meæ, Ierem. 12, 7. pro, Populum quem vnice, & ex animo diligebam.
 Omne quod protulerat labijs suis in votis eius & in ligamine animæ eius, Num. 30, 13. pro, Obligatione qua se ipsam deuinxerat.
 Vir raptor propter sanguinè animæ vsq; ad sepulchrum fugiet, Prou. 28, 17. id est, Propter cædem à se vel ab alio sui causa perpetrata, donec moriatur, erit instabilis & fugitiuus.
 Anima arida, Num. 11, 6. p, Quæ esurit. Latus animo, Prou. 28, 25. pro, Superbus. Ecce viri superbi non est recta anima, Abac. 2, 4. id est, Peruerso animo præditus est.
 Et fuit homo in animam viuentem, Genes. 2, 7. id est, Factus est homo animatus, & viuere cœpit vita temporalis. sic Paulus 1 Cor. 15, 45.
 Quia anima carnis in sanguine est, Leuit. 17, 11. pro, Anima carnalis seu animalis sedem habet in sanguine.
 Ab anima & vsque ad carnem consumere, Esai. 10, 18. id est, Non solum vita priuare, sed etiam corpora in cinerem vertere.

Qui nõ accepit in vanum animam suã, aliã meam, Psal. 24, 4. id est, Qui non iurat per Deum, siue per nomen eius.
 Circudederunt me aquæ vsq; ad animã, Ionæ 2, 6. vsq; ad separationè animæ à corpore. q. d. periclitatus sum maxime de vita quæ essem in aquis maris.
 Custodire animam suam valde, Deut. 4, 9. est, Diligenter & sollicitè sibi prospicere.
 Effundere animam suam coram Domino, 1 Sem. 15. pro, Quicquid est in animo depromere.
 Decipere animam suam, Num. 37, 9. id est, Semetipsum.
 Deficere facere animam suam à bono, Eccl. 4, 8. pro, Seipsum bonis defraudare.
 Nescire animam suam, Iob 9, 21. pro, Munia animæ suæ.
 Animam sibi vociferari, Iesa. 15, 4. pro, Apud se.
 Accipere omnes animas domus suæ, Gen. 36, 6. id est, Omnes personas suæ familiæ. & sic de alijs.
 Ipsi institores tui in animabus hominis, Ezech. 27, 13. id est, Exposuerunt mancipia vanalia.
 Ligare ligamen, vel ligamine animam, vel super animam suam, Num. 30, 3, 4, 11, 12. id est, Obligare se.
 Conculcabit anima mea robustum. Iud. 5, 21. id est, Conculcabo.
 Comedere animam, Ezech. 22, 25. pro, Homines perdere.
 Non relinques animam meam in sepulchro. Psal. 16, 10. id est, Corpus meum.
 Errare facere animam, Ier. 42, 20. pro, Aliquem in errorem inducere.
 Et animas quas fecerant in Charan, Genes. 12, 5. id est, Seruos emptitios, vel potius vernaculos.
 Facere malum ad animam suam, Ierem. 44, 7. id est, In sui perniciem.
 Morietur in adolescentia anima eorum, Iob 36, 14. pro, Adhuc adolescentes morientur.
 Anima cùm obtulerit, Leuit. 2, 1. pro, Quum quispiã. & ita de multis alijs.
 Ne obsecro pereamus propter animam viri istius, Ionæ 1, 14. id est, Quod eū submergamus.
 Petere cibum animæ suæ, Psal. 78, 18. pro, Cupiditati suæ.
 Dare alicui animam eius in spoliū, Ierem. 45, 5. id est, Dare ei vitam incolumem quæ est ei tam grata, quã militibus spolia.
 Firmare super animam suam, & super semen suum, Esther 9, 31. id est, Pro se & pro posteris polliceri.
 Non est qui quarat animã meam, Psal. 142, 5. pro, Qui fatagat eripere me.
 Non accipiet Deus animam, 2 Sem. 14, 14. pro, Non suscipiet faciem alicuius, vt non moriatur.
 Ferrum ingressum est animam eius, Psal. 105, 18. Corpus eius vinctum est catenis.
 Vtinam esset anima vestra loco animæ meæ, Iob 16, 4. pro, Vtinam, qualia patior, pateremini.
 Qui abierunt cõtra animas suas, 2 Sem.

23, 17. pro, Cum periculo vitæ suæ.
& ita 1 Par. 11, 19.
Benedicere animæ suæ in vita, Pſal. 49,
19. est, Quamdiu quis viuit, animam
ſuam beatam prædicare, vel diuitijs
frui, vel, vt alij, ſibi blandiri.
Propter animam circumdederunt me,
Pſal. 17, 9. pro, Vt me vita ſpoliarent.
Eructe in anima tua, Gen. 19, 17. pro,
Conſole vitæ, & ſaluti tuæ.
Fugere pro anima ſua, 2 Reg. 7, 7. pro,
Saluti ſuæ conſulere.
Animam eiaculari in medio ſedis fun-
dæ, 1 Sem. 25, 29. id eſt, Citiffima
morte perimere.
Anima mea in manu mea ſemper, Pſal.
119, 109. pro, In discrimine vitæ ſem-
per verſor.
Capere laqueum animæ ſuæ, Prou. 22,
25. pro, Malum ſibi accire.
Anima domini mei erit colligata in
faſciculo vitæ cū Domino Deo tuo,
1 Sem. 25, 29. pro, Dominus meus
diutiſſimè viuet colendo Dominum
Deum.
Qui verò percufferit animam animalis,
reſtituet eam, animam pro anima,
Leuit. 24, 17. pro, Quicumque occi-
derit animal, reddet aliud eiufdem
ſpeciei.
Percutete aliquem in anima, Gen. 37,
21. eſt, Eum occidere, plaga lethali
vulnerare.
Ponere animam ſuam in manu ſua, Ju-
dic. 12, 3. id eſt, Vitam exponere pe-
riculis.
Erit anima tua pro anima ipſius, 1 Reg.
20, 42. pro, Morieris tu loco eius cui
moriendum erat.
Proijcere animam ſuam, Iud. 18, 17. eſt,
Eam periculis obijcere.
Quærere animam alicuius, 1 Sem. 10, 1.
pro, Eum interficere velle.
Stare pro anima ſua, Eſther 8, 11. pro, Vi-
tam ſuam tueri.
Viuiſicare animam, Gen. 19, 19. pro, Cõ-
ſeruare in vita.
Anima Ionathan ligata eſt cum anima
Dauid, & dilexit eum Ionatham, ſi-
cut animam ſuam, 1 Sem. 18, 1. id eſt,
Amore eum vnice amplexus eſt.
Si eſt cum anima veſtra, Gen. 23, 7. pro,
Si vobis placet.
Diligere Dominũ in tota anima, Deut.
7, 5. pro, Toto affectu.
Dilatate ſicut infernus animam ſuam,
Chabb. 2, 5. id eſt, Inhiare & teneri
inexplebili deſiderio, quale eſt infer-
ni qui nunquam expletur.
Dimittere aliquem animæ ſuæ, Deut.
21, 14. Liberũ eum abire, permittere.
Ad terram eleuare animam redeundi
cauſa Ierem. 22, 27. pro, Sperare ad
eam reuerti, vel in ſpem erigi.
Euge animæ noſtræ, Pſal. 35, 25. q. d. Vah,
pro voto ſucceſſit.
Anima non implebitur, Eccl. 6, 7. pro,
Cupiditas habendi nõ poteſt fatiari.
Vos noſtis animam peregrini, Exod. 23,
9. pro, Quales ſint peregrinorum af-
fectus.
Dimittere aliquem liberum in animam
ſuam, Ierem. 34, 16. pro, Arbitrio ſuo.

Ne forte recedat anima mea à te, Iere.
6, 8. pro, Ne cogar deſinere te amare.
Emittere è caſtris omnem immundum
ſuper animam, Num. 5, 2. pro, Pollu-
tum cadauere.

Animam hominis accipere pro pigno-
re, Deut. 24, 6. id eſt, Victum homi-
nis, ſiue id vnde ſibi quærit victum.
Computruit in ira anima mea, Pſal. 31,
10. id eſt, Vis illa animæ quæ appetit
cibum.

Humiliauit ſe ad puluerem anima no-
ſtra, Pſal. 44, 26. pro, Corpus noſtrum,
vel vt alij, Vis vitalis.

AN NON.

An non præcepi pueris? Ruth 2, 9. pro,
Certiffimè præcepi. Interrogatiuè
pronuntiant Hebræi quod maximè
affirmare volunt.

ANNVLVS.

Viuo ego, dixit Dominus: Quia ſi eſſet
Choniahu filius Iehoiachim regis Ie-
hudah annulus in manu dextera
mea: quia inde euellam te, Iere. 22,
24. id eſt, Etiamſi Choniahu eiufdem
conditionis eſſet cuius annulus qui
nunquam de manu dextera amoue-
tur, ego tamen me inde illum euul-
ſurum iuro.

ANNVNTIO.

Fortitudinem operum ſuorum annun-
tiauit populo ſuo, Pſal. 111. pro, Po-
tentem ſuam virtutem patefecit.

ANNVS.

In fine annorum coniungentur, Dan. 11,
6. id eſt, poſt aliquot annos.

Tanquam mercenarius anni in anno e-
rit ſecum, Leuit. 25, 53. pro, Tanquam
annuus mercenarius.

A fine anni ad annum tondere, 2 Sem.
14, 26. pro, Quotannis.

Annum cum anno pauere, Ieſa. 32, 10.
id eſt, Non vno anno, ſed multis.

Et fuit in reuerſione anni, 2 Sem. 11, 1.
id eſt, In ſequente anno, aut reuoluto
anno.

Per menſem in anno intererat vniufcu-
iuſque ex eis alere, 1 Reg. 4, 7. pro,
Spacio vnus mēſis p̄ ſingulos annos.

Addite annum ſuper annum, & agnos
iugulent, Ieſa. 29, 1. id eſt, Non poſt
multos annos.

Coronare annum bono, Pſal. 65, 12. eſt,
Illum omni affluentia bonorum vbe-
rem & ornatum reddere.

Multitudo annorum ſcire faciet ſapiē-
tiam, Iob 32, 7. pro, Ætate prouecti
ſapienter loquentur.

Quia anni numerabiles venient, & per
ſemitam vnde non reuertar ambu-
labo, Iob 16, 22. pro, intra paucos an-
nos moriar.

ANTE.

Et Sophach princeps exercitus Hadar-
hezer erat ante eos, 1 Par. 19, 17. pro,
Dux erat eorum.

Egredi ante aliquem, 2 Par. 19, 2. eſt, In
eius occurſum procedere.

Et hoc erat ante in Iſrael, Ruth 4, 7. pro,
Hic erat mos antiquitus.

ANTIQUO.

Secundum dies antiquos, Ierem. 46, 26.
pro, Vt olim, vel, vt antea.

Antiquus dierũ ſedit, Dan. 7, 9. p̄, Deus.
Et ſorores tuæ, Sedom, & villæ eius re-
uertentur ad antiquitatem ſuam, E-
zech. 16, 55. id eſt, Ad priora ſua, vt
ſint in eo ſtatu quo erant prius.

Torrens antiquitatum, Iud. 5, 21. id eſt,
Qui in hoc à Deo ordinatus ab ini-
tio fuerat, & à longo tempore vt in
eo perirent Chananæi.

APERIO.

Aperire in parabola os ſuum, Pſal. 78, 2.
eſt, Dicere parabolas.

Aperire os ſuum ad Dominum, Iud. 11,
35, 36. pro, Vouere Domino.

APPENDO.

Vtinam appendendo appenderetur ira
mea, Iob 6, 2. pro, Exactiffimè pon-
deraretur.

APPONO.

Timor Domini apponet dies, Prou. 10,
27. id eſt, Qui timet Dominum, lon-
go tempore victurus eſt.

APPREHENDO.

Apprehendet apud vos tritura vinde-
miam, Leuit. 26, 5. pro, Tempus tri-
turæ durabit vſque ad vindemiam.

Si pauper fuerit & manus eius non ap-
prehendens, Leuit. 14, 21. id eſt, Si nõ
habeat vnde poſſit ſibi comparare.
& ibid. 22. quos apprehendet manus
eius, id eſt, quos habere poterit.

Apprehendere manum alicuius, Ieſa. 42,
6. eſt, Illum tueri, conſeruare, gu-
bernare.

APPROPINQVO.

Et appropinquauerunt dies Iſrael vt mo-
reretur, & vocauit, Gen. 47, 29. id eſt,
Paulo antequam moreretur vocauit.

Appropinquare facere, Exod. 29, 10.
Num. 8, 9 & alibi. eſt, Admouere, ad-
ducere, offerre.

Sacerdotes qui appropinquant Domi-
no, Ezech. 42, 13. id eſt, Qui fungun-
tur munere ſacerdotali.

Appropinquauit prælium, 1 Reg. 20, 29.
id eſt, Commiſſum eſt prælium.

Appropinquationem Dei volent, Eſa.
58, 2. pro, Vt Deus ſit illis propin-
quus, optare videbuntur.

APVD.

Furto ablatum erit apud me, Gen. 30,
31. pro, A me.

Non eſt opus apud te vt auxiliaris cum
multis ei, cui non eſt fortitudo, 2 Par.
14, 11. id eſt, Sine maximis copijs o-
pem infirmo tutam ferre potes.

AQUA.

Aquas appendere in menſura, Iob 28,
25. pro, Aquis menſuram ſuam ſta-
tuere.

Inundare facere aquas ſuper faciem a-
licuius, Deut. 11, 4. id eſt, illum ſub-
mergere.

Aquæ quæ non ſunt fideles, Iere. 15, 18.
id eſt, Quæ non continuò fluunt, ſed
nonnunquam curſum intermittunt.

Semen eius in aquis multis, Num. 24, 7.
pro, Magnum capiet incrementum,
vt faciunt ſemina in locis humen-
tibus.

Quæ habitas iuxta aquas multas, Iere.
51, 13. id eſt, Euphratem amnem ce-
leberrimum.

Facere

Facere opus in aquis multis, Psal. 107, 23. id est, Negotiari in mari.
 Transisset super nos aqua superba, Psal. 124, 5. id est, Aqua tumida magno ut impetu inūdat & obruit, sic hostium violentus incurfus nos totos deustasset.
 Ad aquas requietum deducere, Psal. 23, 2. pro, Ad aquas leniter fluentes in quibus nihil est periculi.
 Vir erit sicut riui aquarum in deserto, Iesa. 32, 2. id est, Tam gratus quam sunt riui aquarum, iter per locum aridum facientibus.
 Transire facere per aquam, Num. 31, 23. id est, Eluere.
 Hortus cui non est aqua, Iesa. 1, 30. id est, Sterilis propter ariditatem.
 Ecce aquæ ascendunt ab aquilone, Iere. 47, 2. pro, Maximus exercitus. & sic de similibus.
 In inundatione aquarum multarū, Psal. 32, 6. pro, In maximis ærumnis & calamitatibus. Item: Traxit me de aquis multis, 2 Sam. 22, 17. pro, Eripuit me à grauissimis periculis. Ita de reliquis.
 Aquæ calicis pleni exprimētur eis, Psal. 73, 10. id est, Haurient magnum dolorem & cruciatum ex prospero illo successu in quo sibi placent, improbi.
 Quis det ut caput meum sit aqua? Iere. 9, 1. pro, Utinam caput vel cerebrum meum in lachrymas conuertatur.
 Sicut aqua effusus sum, Psal. 22, 15. q. d. Propemodum caro mea versa est in aquam.
 Inundabit sicut aquæ, iudicium, Ham. 5, 24. id est, Ius crebrò dicetur.
ARATOR.
 Attinget arator messorum, Ham. 9, 13. vult dicere: Tanta erit frugum copia, ut in messe colligenda occupentur vsque ad tempus arationis.
ARBOR.
 Est enim ut homo, arbor agri, Deut. 20, 19. Sensus est: perinde facis arborem succidendo, ac si hominem ipsum occideres, quandoquidem arbores homini victum suppeditant.
 Quia pudore afficiemini ab arboribus quas concupiistis, Iesa. 1, 29. Intelligit lucos sub quibus idola colebant, vel ligna vnde illa fiebant.
ARCVS.
 Armati arcu, 1 Par. 12, 2. id est, Sagittarij.
 Versi sunt ut arcus dolosus, Psal. 78, 57. pro, Sicut arcus non bene tensus reflectitur, sic populus fallax aliò quam ad Deum suum se reflexit.
 Arcus & fortes confracti sunt, 1 Sam. 2, 4. q. d. Fortibus nihil profunt arcus.
 Extendi mihi Iehudah tanquam arcum, Zach. 9, 13. id est, Cogito me in rebus bellicis non secus atque arcu, uti opera Iudæ.
 Habitauit in forti loco arcus eius, Gen. 49, 24. pro, Arcus eius non languit, sed quamlibet duris ictibus restitit.
 Implere manum suam arcu & percute-
 re, 2 Reg. 9, 24. est, Manu plena arcum tenendo, altera neruum adducere & sagittam projicere.

Arcus meus in manu mea innouabitur, Iob 29, 20. id est, Robur meum quotidie vires nouas recuperabit.
 Manifestatione manifestauit se arcus tuus, Chabb. 3, 9. id est, Apertum tui listi auxilium.
 Ad eum qui tendendo tendit arcum suum, Ierem. 51, 3. id est, Ad sagittarium qui vititur arcu.
AREA.
 Vnde saluam te faciam? num de area, vel de torculari? 2 Reg. 6, 27. pro, Vnde potero tibi cibum & potum subministrare, cū frumentum & vinum desint?
 Sicut quisquiliæ de Arcis æstatis, Dan. 2, 35. id est, In quibus repurgari solet triticum tempore æstatis.
ARENA.
 Congregabit tamquam arenam captiuitatem, Chab. 1, 9. id est, Innumeram captiuorum multitudinem capiet. & sic multa alia.
AREO.
 Aruit gaudium à filijs hominum, Joel. 1, 12. id est, Profusus perijt.
ARGENTVM.
 Eloquia Domini, eloquia munda, argentum conflatum, Psal. 12, 7. id est, Dei promissiones numquam fallunt, ut neque argentum repurgatum.
 Succisi sunt omnes ferentes argentum, Sephan. 1, 11. id est, Mercatores.
 Argento pleno dare, Gen. 23, 9. id est, Iusto pretio.
 Ecce dedi mille argenteos, Gen. 20, 16. Suppl. Siclos.
ARIES.
 Arietes filios Basan, Deut. 32, 14. pro, Pingues. quia nutriti in Basan.
ARMA.
 Deditq; Jonathan arma sua puero, 1 Samuel. 20, 40. id est, Pharetram & arcu.
 Arma iniquitatis in habitationibus suis, Gen. 49, 5. pro, Iniusta vis penes eos habitat.
 Operi caput meum in die armorum, Psal. 140, 8. id est, Protege me cum multis exponor periculis.
ARO.
 Arate vobis arationem, Osee 10, 12. pro, Cogitate vobis cogitationem.
ARTIFEX.
 Artifices parietis, & artifices lignorum, 1 Par. 14, 1. id est, Latomi & lignarij.
ASCENDO.
 Sexcenti aurei ductiles ascendebant super scuto vno, 2 Par. 9, 15. id est, Insu-
 mebantur.
 Ascendere fecit eum in cœnaculum, 1 Reg. 17, 18. pro, Portauit eum.
 Super altero cornu quod ascendebat, Dan. 7, 20. id est, Succrescebat.
 Ascendere facere iram, Ezech. 24, 8. id est, Ad iram prouocare.
 Non ascendit numerus in numerū verborum dierum regis Dauid, 1 Par. 27, 24. pro, Numerus iste non fuit relatus in numerum annalium regis Dauidis.
 Adhæreat lingua mea palato meo, si nō ascendere fecero Ierusalaim in capite lætitiæ meæ, Psal. 137, 6. id est, Si non

velut in cacumine summo lætitiæ præcipuum gaudium meum in recorde Ierusalaim posuero.
 Nec ascendit super cor meum, Ierem. 19, 5. pro, Ne cogitavi quidem vnamquam.
 Tu ascendisti super vniuersas, Prou. 31, 19. id est, Omnes superasti.
 Ascendere fecit rex Selomoh tributum ex omni Israel, 1 Reg. 5, 13. pro, Indixit tributum omni Israeli.
 Vestis diuersis speciebus contexta non ascendet super te, Leuit. 19, 19. pro, Non indueris veste quæ contexta sit duobus.
 Ascendit Saul de post Pelistim, 1 Sam. 14, 46. Retulit pedem à persequendis Philistæis.
 Ego ascendere faciam te, etiam ascendendo, Gen. 46, 4. pro, Reducam te.
 Ascendere facietis ossa mea hinc vobiscum, Exod. 13, 19. pro, Asportabitis vel efferetis.
ASPECTVS.
 Aspectus plagæ, Leuit. 13, 3. id est, Superficies, quod præ se fert speciem.
 Pudore afficietur ab Aethiopia aspectu suo, Ies. 20, 5. id est, Frustrabuntur spesua quam conceperant de Aethiopi-
 bus à quibus sperabant auxilium.
 Percussit virum Aegyptium, virum aspectus, 2 Sam. 23, 21. id est, Virum formosum siue spectabilem, in quem omnes conijciebant oculos.
ASPIS.
 Oua aspidis ruperunt, Iesa. 59, 5. pro, Noxium sibi opus fecerunt.
ATTENVO.
 Cum attenuatus fuerit frater tuus, Leuit. 25, 25. pro, Inciderit in paupertatem.
AUDIO.
 Ut quid audis verba hominis? 1 Sem. 24, 10. pro, Quare credis delatori?
 Audiui de te dicere quod audias somnium ad soluendū illud, Gen. 41, 15. id est, Quod vbi audieris somnium, interpretaris illud.
 Ut audiat quod est bonum & malum, 2 Sam. 14, 17. id est, Ut ponat discrimen inter causam iustam & iniustam.
 Vide audiui vocem tuam, 1 Sam. 25, 35. pro, Acquiui petitioni tuæ.
 Dominus audiat inter nos, Iud. 11, 10. pro, Huiusce rei testis esto Dominus.
 Quæ futura sunt facite audire nos, Iesa. 41, 22. id est, Narrate nobis. & sic de cæteris id generis.
 Quis credidit auditui nostro? Iesa. 53, 1. pro, Rumori ac famæ quam sparsimus de Christo.
 Auditus super auditum erit, Ezech. 7, 26. id est, Crebri rumores spargentur.
 Omnes audientes auditionem tuā plauserunt, Nach. 3, 19. id est, Quicumque rumorem de tua ruina acceperunt, lætati sunt.
AUGEO.
 Augete mihi valdè dotem, Gen. 34, 12. pro, Petite à me ingentem dotem.
AUGVRO.
 Viri augurati sunt, 1 Reg. 20, 33. pro, More augurū diligenter obseruarunt.
AVIS.

A V I S.

Sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercituum Ierusalaim, Iesa. 31, 5. id est, Summa celeritate Dominus Ierusalem erit praesidio.

A V R I S.

Ad auditum auris audiui te, Iob 42, 5. pro, Accepi de te, ac tuis operibus.

Ad auditum auris congregabunt se mihi, Psal. 18, 45. pro, Ad solam famam nominis mei.

Aures suas aggrauauerunt ne audirent, Zachar. 7, 11. pro, Simulauerunt surditatem.

Aures fodisti mihi, Psal. 40, 7. id est, Aures excuatas dedisti mihi vt apertius audirem.

In auribus meis sunt: dicit Dominus exercituum, Iesa. 5, 9. pro, Audio quae etiam clam dicitis.

Inclinabo ad patibulam aurem meam, Psal. 49, 5. pro, Ego hic differam de rebus magnis, quibus ipse etiam aures praebec.

Legit in auribus populi, Exod. 24, 7. pro, Audiente populo. & sic de similibus.

Qui obthurat aurem suam ne audiat sanguinem, Iesa. 33, 15. id est, Qui non vult audire eos qui loquuntur de patrandae caede.

Reuelabo aurem tuam, Ruth 4, 4. id est, Admonebo te, indicabo.

A V R O R A.

In aurora succidendo succisus est rex Israel, Osea 10, 15. hoc est, Initio regni Osea filij Ela.

A V X I L I V M.

Cum viderem in porta auxilium meum, Iob 31, 21. id est, Quum in promptu homines praesto auxiliaturos mihi aspicerem.

B.

B A C V L V S.

In baculo meo transiui Iarden hunc, Genes. 32, 10. id est, Solus & incommittatus cum solo scipione.

Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt, Psal. 23, 4. Virga & baculus pastoris curam & studium significant. q. d. Studium tuum erga me, solatio mihi est.

Dum confregero vobis baculum panis, Leuit. 26, 26. pro, Vbi panis auxilio vos priuauero, cui tanquam scipioni innitimini, & quo confortantur vites.

Contriuit Dominus baculum impiorum, Iesa. 14, 5. id est, Imperium.

In ore stulti est baculus superbiae, Proverb. 14, 3. id est, Lingua loquens superba. vel, Ob verba superba quae loquitur stultus cadetur magnis plagis.

B A L T H E V S.

Dedit sanguines belli in baltheo qui erat in lumbis suis, 1 Reg. 2, 5. pro, Ense quo facta fuit ea caedes in bello, accinxit se de industria.

B E A T I F I C O.

Et erunt beatificantes populum istum, errare facientes, Iesa. 9, 16. pro, Qui beatum dicunt populum istum, seducunt eum.

B E N E D I C O.

Benedixerunt Domino, & populo eius

H E B R A I C A E L I N G V A E

Israeli, 2 Par. 31, 8. pro, Gratias egerunt Domino, & omnia felicia populo precati sunt.

Benedicere sacrificio, 1 Sam. 9, 13. est, Hostiae pacificae nomine gratias agere.

Misit Tohi Ioram filium suum ad regem Dauid vt saluaret eum pacifice, & benediceret ei, 2 Sam. 8, 10. pro, Vt congratularetur ei. vel, Vt congratulatus, ei offerret amplissima munera.

Benedixit Dominus Obed-Edom, & vniuersae domui eius, 2 Sam. 6, 11. id est, Eo tempore, vt omnia prosperè cederent illis, effecit Dominus.

Benedicere sibi in corde suo, 29, 19. pro, Beatum seipsum dicere & praedicare.

Benedicet tibi benedictionibus caeli de super, benedictionibus abyssi cubantis subtus, Gen. 49, 25. id est, Habitare faciet in terra fertilibus frequenter pluuias & rores & agros irriguos. Item ibidem. Benedictionibus vberum & vuluae. pro, Felicem te faciet gregum & liberorum copia.

Anima quae benedicit, impinguabitur, Prou. 11, 25. id est, Anima benefica auctior reddetur.

Pones eum benedictiones in saeculum, Psal. 21, 7. id est, In eum locum constitues ipsum, vt omni genere bonorum perpetuo affluat.

Benedictio perituri super me veniebat, Iob 29, 13. pro, Commendabar ab ijs, qui perissent, nisi succurrissem.

Cape, quae, meam benedictionem, Gen. 33, 11. id est, Munus meum.

B E N E F A C I O.

Beneficiat Deus nomini Selomoh magis quam nomini tuo, 1 Reg. 1, 47. pro, Illustriorem tua reddat famam Salomonis.

B E N E P L A C I T V M.

Et erit supra frontem eius iugiter ad beneplacitum eis coram Domino, Exod. 28, 38. id est, Vt conciliet ei gratiam & fauorem Dei. vel, Vt illos gratos reddat cum muneribus suis.

Holocaustomata vestra non sunt ad beneplacitum, Iere. 6, 20. id est, Non sunt mihi grata.

B I B O.

Bibens sicut aquam iniquitatem, Iob 15, 16. pro, Plenus malignitate, & a puero propensus ad mala.

Ecce quorum non erat iudicium vt biberent calicem, bibendo bibent, Ier. 49, 12. id est, Affligentur; calamitate afficientur. B I S.

Semel locutus est Deus, bis hoc audiui, Psal. 62, 12. pro, Bis, id est, Saepius legi in Scripturis sacris quod semel dixit.

B O N V M.

Scribite Iudaeis sicut bonum est in oculis vestris. Esther 8, 8. id est, Prout vobis placet.

Cui ego laboro, & deficere facio animam meam a bono? Eccl. 4, 8. pro, defraudando animam meam bonis?

Si bonas faciendo bonas feceritis vias vestras, Ierem. 7, 5. id est, Si corrigendo correxeritis.

Iucundos corde super bono quod fecit

Dominus Dauidi, 2 Par. 7, 10. id est, Propter beneficia quae contulerat Dominus Dauidi.

Si fueris in bono populo huic, 2 Par. 10, 7. id est, Si comem populo te praestiteris.

Quia bonum est ei tecum, Deut. 15, 16. id est, Quoniam gratum illi est habitare tecum.

Vide bonum, Eccl. 2, 1. id est, Fruere bonis.

In die bono esto in bono, Eccl. 7, 15. pro, Tempore laeto esto laetus.

Mulier bona intellectu, 1 Sam. 25, 3. pro, Sapiens, prudens.

Omne bonum domini sui erat in manu eius, Gen. 24, 10. pro, Pretiosa & optima quaeque.

B R A C H I V M.

Vnusquisque carnem brachij sui comedet. pro, Priuabit opibus fratrem & proximum suum.

Non obtinebit fortitudinem brachij, Dan. 11, 6. id est, Non diu valebit auctoritate.

Brachia inundatione inundabuntur a facie eius, Dan. 11, 22. id est, Magni exercitus vel potentes duces, opponent se illi, sed nihil proficient.

B V T Y R V M.

Quando lauabam vias meas butyro, Iob 29, 6. id est, Dum ingens copia bonorum erat mihi.

C.

C A D O.

Cadere feci deprecationem meam coram rege, Ierem. 38, 26. pro, Obnixè precatum sum regem.

Neque cadere fecit ex omnibus verbis eius in terram, 1 Sam. 3, 19. pro, Deus non permisit, vt vllum verbum Samuelis irritum esset.

C A E L V M.

Dare aliquid sicut dies caelorum super terram, Deut. 11, 21. id est, Quandiu caelum terrae imminet, hoc est, perpetuo.

Exaudiam caelos, & ipsi exaudient terram, Osea 2, 21. id est, Tamquam id petat caelum, permittam vt fundat pluuiam super terram, quae etiam ab eo humorem expetit.

Similitudine omnis auis alata quae volat in caelis, Deut. 4, 17. id est, Per aera.

C A L A M V S.

Disperde congregationem calami, Psal. 68, 31. id est, Gentem armatam longis fustibus instar arundinis, lancearios.

C A L C E A M E N T V M.

Dedit sanguines belli in calceamento suo, 1 Reg. 2, 5. pro, Occidit eos in ipso loco, ita vt corruerent ad pedes eius.

C A L C A T I O.

Non dabo vobis de terra eorum vsque ad calcationem plantae pedis, Deut. 2, 5. pro, Ne tantillum quidem quantum planta pedis occupat.

C A L I X.

Dabo calicem fororis tuae in manu tua, Ezech. 23, 31. id est, Eodem supplicio afficiam te quo affeci sororem tuam. Ecce ego pono Ierusalaim calicem ebrietatis omnibus populis per circuitum,

tum, Zach. 12, 2. q. d. Malè perituri sunt qui fideles meos affligent.

CALX.

Erunt populi vt incendia calcis, Esa. 33, 12. pro, Similes lapidibus qui vt verantur in calcem, excoquantur in for-

CANIS.

(nace. Quid est seruus tuus canis, vt faciat rem magnam hanc? 2 Reg. 8, 13. pro, Non pluris faciendus quàm canis.

CANITIES.

Descendere facietis canitiem meam cù dolore ad sepulchrum, Gen. 42, 38. pro, Mori me cogitis.

CANTICVM.

Vt audire facerent instrumentis cantici Dei, 1 Par. 16, 42. id est, Concetum facerent instrumentis quibus cànica diuina personabant.

Nunc canticum eorum sum, Iob 30, 9. pro, De me nunc ridiculè cantitant. Et nocte canticum eius mecum, Psal. 42, 9. pro, Noctu de illo canam carmina.

CAPIO.

Vt capiam domum Israel in corde suo, Ezech. 14, 5. id est, Vt reuellem cogitationes ipsorum.

Duxisti captiuam captiuitatem, Psal. 68, 19. id est, Captiuos hostes cepisti qui grassati fuerant in populum tuum.

CAPVT.

Condemnabitis caput meum regi, Dan. 1, 10. id est, efficietis vt rex curet caput meum tollendum.

Ecce viam tuam in caput dedi, Ezech. 16, 43. id est, Puniui te pro ratione scele- rum tuorum.

Ad omne caput viæ ædificasti excelsum tuum, Ezech. 16, 25. id est, In initio viarum. q. d. in omnibus triuijs aut quadriuijs & compitis.

Non erit Ægypto opus quod fecerit caput & cauda, Iesa. 19, 15. pro, Neque magnates neque plebeij agent quicquam quod sit illis vtile.

Et Iehosaphat in capite eorù, 2 Par. 20, 27. id est, Primas tenebat inter eos. Puella, duæ puellæ capiti viri, Iud. 5, 30. pro, Singulis viris dabuntur vna aut duæ puellæ.

Eleuabit Parhoh caput tuum, Gen. 40, 13. id est, Meminerit tui & restituet te in priorem statù.

Egressus est vastator è castris cum tribus capitibus, 1 Sam. 13, 17. id est, Tribus agminibus vel turmis.

CARBUNCVLVS.

Ecce ego colloco in carbunculo lapides tuos, Iesa. 54, 11. pro, Faciam vt lapides fundamèti tui sint lapides carbunculi.

CARO.

Consumetur caro eius à visu, Iob 33, 21. pro, Desinet caro eius videri, id est, Reddetur macilentus.

Præter Deos quorum habitatio cù carne nõ est, Dan. 2, 11. i. Cù hominibus.

Omnis caro rotarum & dorsa earù plena erant oculis, Ezech. 10, 12. q. d. totum corpus.

CASTIGATIO.

Castigatio pro pace nostra super eum, Iesa. 53, 5. pro, Fuit castigatus vt haberemus pacem.

CAUSA.

Causa viduæ non ingreditur ad eos, Iesa. 1, 23. pro, Non admittunt viduas ad ius persequendum.

CERVA.

Ponens pedes meos sicut ceruarum, Psal. 18, 34. pro, Pedibus meis dat celeritatem ceruarum.

CERVIX.

Ceruicem & non faciem ostendam eis, Ierem. 18, 17. i. Obuertam illis dorsum & nõ faciem quò minus eos liberem. Manus tua erit in ceruice inimicorum tuorum, Gen. 49, 8. pro, Vertes inimicos in fugam, & expugnabis eos.

CESSO.

Cessare facite à facie nostra sanctum Israelis, Iesa. 30, 11. Nolite posthac nobis verba facere de sancto Israelis.

CHARITAS.

Recordatus sum charitatis desponsationis tuæ, Ierem. 2, 2. id est, Amoris quo te prosequerbar quum te accepi veluti in vxorem.

CINGVLVM.

Congregauerunt se ab omni accincto cingulo, 2 Reg. 3, 21. id est, Ab ea ætate in qua primù gestare solent enses.

CISTERNA.

Ascendere fecit me è cisterna sonitus, Psal. 40, 3. id est, In quam aquæ decedentes magno cum impetu maximù edebant strepitum.

CLAMO.

Clamare pacem ad ciuitatem, Deut. 20, 10. id est, Sublata voce compellare & inuitare eam verbis pacificis ad dedicationem.

Si aduersum me terra mea clamet, Iob 31, 38. id est, Si non iure possideo terram quam habeo.

Sicut vnguentum quod est in dextera sua clamabit, Prou. 27, 16. i. Sicut aroma odore suo, velut edito clamore, se prodet.

CLAUDO.

Et hi sunt qui venerunt ad Dauid in Sichelagh adhuc clausum à facie Saul, 1 Par. 12, 1. pro, Continentem se in Sichelagh, tamquam clausum, metu Saulis. Clausit orationem meam, Thren. 3, 8. pro, Clausit aures ad orationem meam, id est, Noluit exaudire.

CLYPEVS.

Clypeus si cõspectus est, & lancea in XL. millibus in Israel, Iud. 5, 8. q. d. Dispaream si inter quadraginta hominum millia quispiam illorum ausus fuisset assumere arma.

Dispositi ad clypeum & lanceam, 1 Par. 12, 8. pro, In acie vtentes clypeis & lanceis.

COGITO.

Et cogitabit cogitationes, vt non expellat à se expulsum, 2 Sam. 14, 14. pro, Sanxit legem quòd expulsum & exulem non repellat à se.

Contra munitiones cogitabit cogitationibus suis, Dan. 11, 24. id est, Statuet breui se inuasurum loca munita, vel machinabitur technas & stratagemata. Ad cogitandum omnem cogitationem, quæ dabitur ei, 2 Par. 2, 14. id est, Ad ingeniosè excogitandum omnis ge-

neris opus ingeniosum & industrium quod proponetur ei.

Non fecisti cogitationem super omnibus abominationibus tuis, Ezech. 16, 43. id est, Non recogitasti qua ratione resipisceres.

COGNOSCO.

Et Semuel antequam cognosceret Dominum, 1 Sam. 3, 7. id est, Nondù erat assuetus audire Dominum vocatè.

COLLECTA.

Fecerunt in die octauo collectam, Nechem. 8, 18. sup. populi, id est, Concionem, hoc est, Festiuitatem celebrantiam.

COLLVM.

Ne loquamini in collo pingui, Psal. 75, 6. id est, Cum fastu & superbè.

COMBURO.

Agite laterificemus lateres, & comburamus ad combustionem, Gen. 11, 3. pro, Igni coquamus.

COMEDO.

Et Mephiboseth comedit super mensam meam veluti vnus de filijs regis, 2 Sam. 9, 11. id est, Vescetur regio apparatus vt solent filij regum.

Nunquid comedendo comedimus aliquid ex rege? 2 Sam. 19, 42. pro, Num cibos à rege propterea accepimus, vt illum reduceremus?

COMMOTIO.

Dabo eos in commotionem, in malum omnibus regnis, Ierem. 24, 9. pro, Omnes reges externarum regionum concutientur metu cum audierint quæ illis acciderint.

COMPLACEO.

Et erit si nõ complacueris in ea, Deut. 21, 14. pro, Si non ames illam.

Electus meus complacuit animæ meæ, Iesa. 42, 1. pro, Est mihi gratissimus & charissimus: siue, eum vnice & ex animo diligo.

COMPLEO.

Vidit quòd completum esset in se malum à rege, Esther. 7, 7. pro, Animaduertit certò regem statuisse eum perdere.

CONCUPISCIBILE.

Omne concupiscibile oculorum tuorum ponent in manibus suis, 1 Reg. 20, 7. pro, Quicquid est tibi gratum & charum, arripientes auferent.

CONFITEOR.

Matthaniah filius Micha filij Zabdi filij Asaph princeps principalis confitebatur in oratione, Nechem. 11, 17. id est, Musicorum princeps & præcentor laudare solebat Dominum tempore orationis publicæ.

CONFORTO.

Cõfortauerunt manus malorum, Ierem. 23, 14. id est, Fauent facinorosis.

CONGREGO.

Diues dormiet, & non congregabitur, Iob 27, 19. pro, Non deferetur ad sepulchrum.

CONSEURO.

Et dixit Moseh: Consecrasti manum vestram hodie Domino, Exod. 32, 29. pro, Reputatur vobis occisio filiorum & fratrum, perinde ac si obtulissetis manus vestras Deo. vel diuinæ iustitiæ executores & ministros vos præbuis-
B CON-

CONSOLOR.

Heu consolabor de hostibus meis, Esa. 1,24. pro, O gentem miseram: ego sumam pœnas de vobis hostibus meis, & ita summa afficiar consolatione.

CONSPECTVS.

Non excidetur vir de Ionadab filio Rechab stans in conspectu meo, Ierem. 35, 19. pro, Posteros Ionadab fauorem profecuturus quamdiu vixerint. quos amamus, non sinimus à conspectu nostro abesse.

CONSVETVDO.

Desierat esse ipsi Sarah cōsuetudo vt mulierum, Gen. 18, 11. pro, Cessauerunt menstrua Saræ.

CONSUMMATIO.

Videbo, ansecundum clamorem eius qui venit ad me, fecerint consummationem, Gen. 18, 21. pro, Perfecerint.

CONTESTOR.

Contestando contestatus est in nos vir dicendo, Gen. 43, 3. pro, Denuntiavit nobis, adhibito iuramento.

CONVERTO.

Lex Dñi perfecta conuertens animam, Psal. 19, 8. pro, Restituens, id est, Hilaritatem animo pariens.

COR.

Dedit Deus Selomoh latitudinem cordis secundum arenam quæ est iuxta littus maris, 1 Reg. 4, 29. pro, Mentē multarum rerum capacem quemadmodum arena longè lateque occupat in littore maris.

Nam Leuitę erant recti corde vt sanctificarent se præ sacerdotibus, 2 Par. 29, 34. pro, Erant sacerdotibus alacriores & prouiores.

Nūquid est cor tuum rectum quemadmodum cor meum cum corde tuo? 2 Reg. 10, 15. pro, Nunquid diligis me ex animo, sicut ego diligo te ex animo?

Ad disponendum in nō corde & corde, 1 Par. 12, 33. pro, Non duplici corde, sed candido & puro.

Si pacificè venistis ad me, vt auxiliemini mihi, sit mihi super vos cor pariter, 1 Par. 12, 17. pro, Volo vobiscum esse eiusdem animi & voluntatis.

Et pro asinibus pereuntibus tibi tertio ab hinc die ne ponas cor tuū, 1 Sam. 10, 20. pro, Ne sis sollicitus de asinis quas velut perditas requiris.

Et cogitavit cor meum in me, & increpauit optimates, Nechem. 5, 7. pro, Capto apud memetipsum consilio contendi cum optimatibus.

Et furabatur Absalom cor virorum Israel, 2 Sam. 15, 6. pro, His dolis & artibus inibat gratiam à populo Israel.

Et dilexit puellam, & locutus est ad cor puellæ, Gen. 35, 3. pro, Locutus est cū ea grata & placentia.

Et percussit cor Dauid eum, 2 Sam. 24, 10. i. Cōfestim cœpitangi ob factum.

Cor eius cum bestiis positum est, Dan. 5, 21. id est, Fecit Deus vt ille cuperet versari cum bestiis: hoc est, Priuatus est mente, & intellectu.

Quis est hic, & qualis est hic qui repleuit cor suum vt faceret sic? Esther. 7, 5. pro, Qui sibi p̄suasit vt venderet vos?

CORAM.

Nonne omnis terra est coram te, Gen. 13, 9. pro, Licet tibi eam terræ partem eligere quam voles.

Quādo veniam & videbor coram Deo, Psal. 42, 3. pro, In tēplo corā arca Dei. Thronus Dauid sit stabilis coram Dño, 1 Reg. 2, 45. pro, Fauente & aspirante Domino.

Beati serui tui, ij, qui stant corā te semper, 1 Reg. 10, 8. pro, Qui adstant tibi, & assidui sunt apud te, familiares, domestici.

Benedicam tibi coram Domino antequam moriar, Gen. 27, 7. Domino inspectante. vel, Vt omnia felicia imprecer tibi dari à Deo.

CORNV.

Omnes isti filij Heman videntis regis in verbis Dei ad exaltandum cornu, 1 Par. 25, 5. id est, Ad exaltandam dignitatem & potentiam regiam.

CORONA.

Quoniam descendit corona gloriæ vestræ, Ierem. 13, 18. pro, Magnificentia, regiæq; vestra dignitas.

CORPV S.

Si cum corpore suo ingressus fuerit, cum corpore suo egredietur, Exod. 21, 3. id est, Si solus sine vxore venerit in domum tuam, sine vxore exibat.

CORTINA.

Mouerunt se cortinæ terræ Midiam, Chabach. 3, 7. id est, Tabernacula quæ fiebant ex pellibus.

CVM.

Quia cum Deo fecit die hac, 1 Sam. 14, 45. pro, Adiutus à Deo, vel fretus ope Dei, fecit hanc magnam salutem.

Non dormies cum pignore eius, Deut. 24, 12. pro, Non dormies quin prius reddideris pignus eius.

CVRRO.

Et currere fecerunt ad vniuersos filios populi, 2 Par. 35, 13. id est, Perrexerunt cum celeritate.

Æthiopia currere faciet man⁹ suas Deo Psal. 68, 32. pro, Celeriter & promptè offeret munera Deo, testando obedientiam suam.

CVRRVS.

Pater mi, pater mi, currus Israël, & equites eius, 2 Reg. 2, 12. id est, Qui plus iuuabat Israël em oratione, quam currus falcati & equites.

CVSTODIO.

Dominum dereliquerunt vt custodirēt, Hof. 4, 10. pro, Desierunt custodire vias Domini.

CVSTODIA.

Custodia filiorum Gherison in tabernaculo Ecclesiæ erit, Num. 3, 25. pro, Munus eorum erit custodire tabernaculum.

Seruastis custodiam præcepti Dñi Dei vestri, Ios. 3. pro, Præceptum Domini quod vobis erat obseruandum conseruastis.

Ipsa nox est Domino, custodia omnibus filiis Israel in generationes suas, Exod. 12, 42. pro, Nox in qua custodiuit Dominus Israëlitas ne læderentur à vastatore. vel, Nox quam obseruate de-

bebāt Israëlitas in honorem Domini. Custodia contra custodiam, Nechem. 12, 24. pro, Vicissim, siue per vices.

D.

DECLINO.

Ne declines à lege ad dexteram & ad sinistram, Ios. 1, 7. pro, Neque addendo neque detrahendo legi.

Quia Ioab declinauerat post Adonijah, 1 Reg. 2, 28. pro, Securus fuerat partes Adonijah.

DECOR.

Et egressus est à filia Syon omnis decor eius, Thren. 1, 6. pro, Regnum à Ierusalem ad Chaldaeos translatum est.

DECRETVM.

Antequam pariat decretum diei in quo eritis vt gluma, Sophon. 2, 2. id est, Antequam Dominus sententia sua efficiat, vt veniat dies in quo pereatis.

DELICIE.

Decalua teipsam & tonde temetipsam super filios deliciarum tuarum, Mich. 1, 16. q. d. Habebis iustam causam lugendi calamitatem quæ imminet ciuibus tuis delicatis & charissimis.

DELICTVM.

Si non fuerit viro propinquus vt restituat delictum ei, delictum restituitur Domino, Num. 5, 8. pro, Damnum illarum.

DEPRECOR.

Filia Tyri cum munere, vultum tuum deprecabuntur diuites populi, Psal. 45, 13. id est, Tyrij alienigenæ allatis muneribus cupient tecum inire amicitiam.

DESCENDO.

Descendit Dominus vt videret ciuitatem & turrim, Gen. 11, 5. pro, Reipsa patefecit, sibi non esse ignotum quid Babylonij tentarent.

Et descendent equi, & ascensores eorum vnusquisque gladio fratris sui, Chagg. 3, 23. sup. in sepulchrum vel in terram, id est, Concident & occidentur.

DESIDERO.

Desiderauit anima Dauid regis egredi propter Absalom, 2 Sam. 13, 39. id est, Rex cœpit teneri maximo desiderio Absalonis absentis, ac subinde suspirabat quum meminerat filij.

Et desiderium Selomoh, quod desiderauit ædificare in Ierusalaim, 1 Reg. 9, 19. pro, Omnia ædificia quæ optauerat ædificare: vel, quicquid habebat in votis ædificare.

Totus ipse desideria, Cant. 5, 16. pro, Quantus quantus est, res sunt desiderabiles, siue totus est desiderabilis.

Et cui omne desiderabile Israel, nonne tibi? 1 Sam. 9, 20. pro, Ad quem spectant optima quæque, certè ad te: quoniam futurus es rex Israelis.

Polluo sanctuarium meum desiderabile oculorum vestrorum, Ezech. 24, 21. id est, Quod lubentissimè aspicitis, tanquam rem vobis gratissimam.

DESUPER.

Si negaui Deum desuper, Iob 31, 28. id est, Qui habitat in excelsis.

DEVS.

Ascendit Moseh ad Deum, Exod. 19, 3. pro, Ad

pro, Ad montem in quo Deus se manifestavit, & legem dedit.

Princeps Deies in medio nostri, Gen. 23, 6. id est, Te habemus pro praestanti & excellenti principe. Dei nomine vocant Hebraei quicquid excellit.

D E X T E R A.

Cor sapientis ad dexteram eius, Eccl. 10, 2. id est, Praeparatum habet cor ad omnia recta, vt dextera apta est rebus bene gerendis.

Qui nesciunt inter dexteram suam & sinistram suam, Ionae 4, 11. id est, Qui nesciunt differentiam: vult dicere, Qui non creuerunt ad annos discretionis.

Redire fecit retrorsum dexteram suam à facie inimici, Thren. 2, 3. pro, Negavit & subduxit ab eis auxilium suum, quum ventum esset ad hostes.

D I C O.

Non dixerunt vt ascenderent ad eos, Ios. 22, 33. pro, Nequaquam cogitauerunt vltra ascendere.

Et ego dixi, Reuelabo aurem tuam, Ruth 4, 4. pro, Statui apud me huius te admonere: siue id tibi indicare.

Dictum prauaricationis impio est: In medio cordis mei, Psal. 36. pro, Sic cogito apud me, nempe prauaricationem suggerere & dictare impio, nihil esse timendum.

D I E S.

Nunc ponite quæso cor vestrum à die hac & supra, antequam, &c. Chag. 2, 16. id est, Cogitate diligenter quæ antehac vobis acciderunt, & quæ posthac accident.

Vt darem eis terram fluentem lacte & melle, secundum diem hanc, Ierem. 11, 5. id est, Qualis adhuc hodie est, siue qualem videtis hodie.

Recordare diei Ierusalaim, Psal. 137, 7. Diei in quo vastabatur Ierusalem.

Defectionem facientes fuerunt in medio eius à diebus sæculi, Ezr. 4, 15. pro, Ab omni æuo.

Et fuit in fine dierum, adduxit Cain &c. Gen. 4, 3. id est, Post aliquot annos.

Dies loquentur, & multitudo annorum scire faciet sapientiam, Iob 32, 7. pro, Senes differunt de re proposita, & prouecti aetate notam reddent sapientiã.

Ecce dies Domini venit crudelis, Iesã. 13, 9. pro, In qua ostendet se maxime iratum esse.

D I I U D I C O.

Stetit Pinechas & diiudicauit, Psal. 106, 30. id est, præbuit se vindicem, nõ expectata iudicum sententia.

D I L A T O.

Viam madorum tuorum curram, cum dilataueris cor meum, Psal. 119, 32. id est, Vbi voluntatem dederis vt aperto corde studeam me tibi in obsequium tradere.

D I L E C T I O.

Dedi dilectionem animæ meæ in manu inimicorum eius, Ierem. 12, 7. i. Vrbem cum templo atque vniuerso populo, quem vnice & ex animo diligebam.

D I M I N V O.

Pauper non diminuet de dimidio siclo,

Exod. 30, 15. pro, Non minus dabit quàm dimidium siclum.

D I S C O O P E R I O.

Maledictus qui discooperuerit oram patris sui, Deut. 27, 20. pro, Qui rem habuerit cum nouerca.

D I V I D O

Quamuis diuiserit Achaz domum Domini, & domum regis & principum, 2 Par. 28, 20. pro, Tulerit maiorem partem, aut partem pecuniæ quæ erat in domo Domini.

Statuit Iechizchiahui diuisiones sacerdotum & Leuitarum in diuisionibus suis, 2 Par. 31, 2. pro, Ordines, classes.

D O.

Dabo te in cætum populorum, Gen. 48, 4. id est, Faciam vt relinquas quam plurimos nepotes in terra.

Inimicorum meorum dedisti ceruicem, Psal. 18, 41. pro, Vertisti eos in fugam.

Vir cum dederit maculam in proximũ suum, Leuit. 24, 19. pro, Læserit, fregit brachium.

Dedit nos tamquam exploratores terre, Gen. 42, 30. id est, Habuit siue reputauit tamquam exploratores.

Dedi tibi annos iniquitatis eorum secundum numerum dierum, Ezech. 4, 5. pro, Verti tibi annos quibus illi peccauerunt, in dies. i. tot diebus decumbes, quot annis illi peccauerunt.

Quis det de carne eius vt comedamus, Iob 31, 31. pro, Vtinam liceret nobis vesci carne eius.

D O C E O.

Docuit eum Dominus lignum, Exod. 15, 25. pro, Ostendit illi, vel mostrauit.

D O M I N O R.

Dominabitur de Iahacob, Num. 24, 19. pro, Orietur de Iahacob qui rerum potietur.

D O M V S.

Ædificabo tibi domum firmam, 1 Reg. 11, 38. pro, Familiam superstitem quæ longo tẽpore permaneat. hoc est, Nepotes qui sufficientur in locum tuum succedentq; tibi in regno.

Deus facit habitare vnicos in domo, Psal. 68, 7. pro, Efficit vt qui liberis carebant, habeant amplam familiam.

Interior eorum domus eorum in sæculum, Psal. 49, 12. pro, In animo cogitant quod mansuri sint perpetuò in domibus suis.

D O R M I O.

Si dormieritis inter tripodes, eritis sicut pennæ columbæ quæ tecta est argento, Psal. 68, 14. pro, Etiam si iacueritis inter vasa plena fuliginis, hoc est, etiã si oppressi fueritis magna calamitate, eritis cãdidi veluti tecti pennis columbæ quæ ob candorem videtur operata argento, hoc est, lati & candidi redemini ob liberationem.

Et erit cum dormierit dominus meus rex, 1 Reg. 1, 21. id est, Cum vita functus fuerit.

D V L C E S C O.

Qui simul dulcescere faciebamur secretum, Psal. 55, 15. id est, Cum summa animi voluptate de rebus nostris consilium inibamus.

D V R V S.

Si non fleui super habentem durum diem, Iob 30, 25. id est, Infelicem hominem. q. d. grauatum erumnis huius calamitosæ vitæ.

Et durius fuit verbum viri Iehudah verbo viri Israel, 2 Sem. 19, 43. pro, Arrogantius & insolentius loquuti sunt viri tribus Iudæ, quàm ceteri qui erant ex alijs tribubus.

E.

E B R I A.

Et benedixerit sibi in corde suo, vt addat ebriam cum sitiente, Deut. 29, 19. id est, Ita adulationibus conetur sopire synaresim & sibi imponere, vt malum putet ludicrũ esse. veluti si quis vehementi siti accensus sese inebriaret vino ne amplius tangeretur sensu: quũ potius sitim illam restinguere sobrietate & abstinentia deberet.

E D V C O.

Tum heri, tum nudiustertius cum esset Saul rex super nos, educebas & introducebas Israel, 2 Sem. 5, 2. pro, Imperatorem agebas, educebas ad bellum, & reducebas à bello parta victoria.

E F F V N D O.

Sed effudi animam meam coram Domino, 1 Sam. 1, 15. pro, Deprompsi quicquid habebam in animo.

E G R E D I O R.

Præficiat Dominus Deus virum super congregationem, qui egrediatur ante eos, & ingrediatur ante eos, Num. 27, 17. pro, Qui educat eos ad bellum & reducat.

Ego sum puer paruus, nec scio egredi, & ingredi, 1 Reg. 3, 7. pro, Nescio quomodo me debeam gerere in administratione tanti regni.

Et omne quod egrediebatur super domum ad muniendum, 2 Reg. 12, 12. pro, Omnia quæ infumebantur in domum ad eam reficiendam.

Et egredietur verbum reginæ ad omnes mulieres, Esther. 1, 17. pro, Diuulgabitur facinus reginæ, peruenietq; ad aures aliarum mulierum.

Quod egreditur è labijs tuis, custodies, Deut. 23, 23. pro, Quod semel pollicitus fueris, præstabis.

E L E V O.

Nũquid eleuabis ad nubem vocẽ tuam, vt multitudo aquarum operiat te? Iob 38, 34. pro, Nunquid imperio tuo descendet ad te pluuia?

E L O Q V I V M.

Relinquam aduersum me eloquium meum, Iob 10, 1. pro, Laxis ori meo habenis, pleno ore conquerar.

E O.

Ibat manus filiorum Israel eundo, & dura erat contra Iabin, Iud. 4, 24. pro, Vsq; adeo cœperunt auferere vires filiorum Israel.

E Q V I T O.

Equitare fecisti hominem super caput nostrum, Psal. 66, 12. pro, Fecisti vt homo potiretur imperio supra nos, & insultaret nobis vt tyrannus.

E R V O.

Rixati sunt ambo ipsi in agro, & non

erat qui erueret eos : 2 Sem. 14,6. pro,
Qui litem inter eos certam cōponeret.

E V A C V O.

Euacuauerunt eos euacuantes, Nach. 2,
3. pro, Spoliauerūt & priuarunt suis bo-
nis.

E V A S I O.

Et ecce remanebit in ea euasio, Ezech.
14,22. pro, Attamen remanebunt ex ea
aliquot qui euadent.

E V A G I N O.

Tulit secum septingentos viros euagi-
nantes gladium, 2 Reg. 3,26. pro, Ma-
gnanimos & bellicosos.

E X A L T A T I O.

Exaltationes Dei in gutture eorū, Psal.
149, 6. q. d. De magnificis factis Dei
semper loquuntur, pleno gutture can-
tant laudes Dei.

E X C E L S V S.

Ambulat super excelsa maris, Job 9, 8.
pro, Super altos fluctus marinos, vel
excelsa maris: calū & aërem intelligit.
Excelsiores stulto sunt sapientiæ, Prou.
24,7. pro, Iuxta sententiā stulti, sapien-
tia est in loco edito ad quem pertinge-
re non potest. q. d. desperat se posse as-
sequi sapientiam.

E X I T V S.

Venit vt sciret exitum tuum & introitū
tuum, 2 Sam. 3, 25. pro, Vt exploraret
quomodo te geras.

E X S P E C T O.

Elihu exspectauit ipsum. Job in verbis,
Job 32,4. pro, Sustinuit loquentem. q. d.
Haecenus tacuit, quod iunior esset.

E X P V L S I O.

Si fuerit expulsio vestra in extremū ca-
li, Nechem. 1,9. pro, Siqui à patria ve-
stra expulsi fuerint in regionem remo-
tissimā.

E X V L T A T I O.

Ad Deū lætitiæ exultationis meæ, Psal.
43,4. i. Ad Deū auctorem summæ meæ
lætitiæ.

F.

F A C I E S.

Non surrexit propheta ultra in Israel si-
cut Moseh quem nosset Dominus fa-
cie ad faciem, Deut. 34,10. pro, Qui sic
familiariter conuersaretur & loqueret-
ur cum Domino, qui ralem consuetu-
dinem haberet cum Deo.

Derelinquetur terra quam tu detestaris
à facie duorum regum, Iesa. 7,16. pro,
A qua tu abhorres propter duos reges
suos.

Vt verterem faciem verbi, fecit seruus
tuus Ioab, 2 Sam. 14, 20. pro, Vt tibi
proponerem sermonem figuratum.

Nunquid faciem eius accipieris, Job 13,
8. pro, An debetis habere respectum
personæ eius?

Et orauerint & exquisierint faciem meā
2 Par. 7,14. pro, Implorauerint opem
meam.

Et super me posuerunt omnis Israel fa-
cies suas vt regnarem, 1 Reg. 2, 15. pro,
In me cōiecerant oculos, sperantes me
regnaturum.

Multi quærunt faciem principis, Prou.
29, 26. pro, Ambiunt familiaritatem
principis.

Video faciem patris mei, quia non est
erga me sicut heri, & nudiustertius,
Gen. 31,5. pro, Quod non tam hilari ac

H E B R A I C A E L I N G V A E

lato vultu me intuetur atque antea.
Veni videamus nos facie, 2 Reg. 14, 8.
pro, Descendamus in locū certaminis.

F A C I O.

Ad populum congregatum è gentibus,
facientem pecudes & opes, Ezech. 38,
12. pro, Qui parat sibi peculium & opes.

F A E X.

Visitabo viros stantes in fœcibus suis, So-
phon. 1, 12. id est, Qui instar rerum
coagularum stant immobiles super
fœces suas: hoc est, Qui magna tran-
quillitate cōquiescunt in diuitijs suis.

F E R R V M.

Ferrum ingressum est animā eius, Psal.
105, 18. id est, In corpus. q. d. corpus
eius vinctum fuit catenis.

F I C V S.

Veluti primitiua in ficu, in cacumine ei
vidi patres vestros, Hof. 9, 10. i. Tam
libenter vidi patres Israëlitariū, quàm
libenter videt homo primos fructus in
ficu cacumine.

F I D E S.

Dominus reddat vnicuique iustitiam
suam & fidem suam, 1 Sam. 26, 23.
pro, Rationem habeat quàm quisq; vi-
xerit iuste, & fidem seruauerit suam.

F I G V L V S.

Subuersio vestra verè sicut lutum figuli
reputabitur, Iesa. 29, 16. pro, Equidem
tam facile potest Deus mutare sortem
vestram, quàm potest figulus ex vno
vase facere quod vult.

F I L I V S.

Acquisiui seruos & ancillas, & filij do-
mus erant mihi, Eccl. 2,7. pro, Familia
fuit mihi aut vernæ.

State in sanctuario secundum diuisionem
domus patrum fratrum vestrorum fi-
liorum populi, 2 Par. 35,5. Filios populi
vocat plebem, vel plebeios aliarum
tribuum præter tribum Leuitarum.

Et egressi sunt filij prophetarum, 2 Reg.
23, id est, Discipuli.

Tritura mea & filij areæ meæ, Iesa. 21,
10. id est, Frumentum vel palea quæ
atteritur in area.

Isti sunt duo filij olei, &c. Zachar. 4, 14.
id est, Duo vincti. q. d. Hæc significant
duos summos magistratus, regem Io-
sue, & summū sacerdotem Zorobabel.

F I N I S.

Finis omnis carnis venit ad conspectum
meū, Gen. 6, 13. pro, Deceui perdere.

Et non est finis thesauris eius, Iesa. 2,7.
pro, Non possunt numero cōprehēdi.

Non finies angulum agri tui metendo,
Leuit. 19, 9. pro, Non exactè metes
terminos agri tui, sed illius in angulis
relinques spicas pauperibus.

F L A M M A.

Vox Domini succidens flammam ignis,
Psal. 28,7. Vult dicere: vnā cum toni-
tru emicat fulgetrum.

F L A T V S.

Si poneret super eum cor suum; spiri-
tum eius, & flatum eius ad se congre-
garet, Job 34, 14. pro, Priuaret eū vita.

F O E D V S.

Arca in qua est fœdus Domini, 1 Reg. 8,
21. id est, Tabulæ in quibus erant præ-
cepta & conditiones fœderis.

Fœdus pepigi cum oculis meis, Job 31, 1.
pro, Fuit magna cōcordia carni meæ
cum spiritu meo.

F O E T E O.

Turbastis me vt fœtere faceretis me ha-
bitatoribus terræ, Gen. 34, 30. pro,
Adeo, vt apud terræ incolæ, veluti
rem putidam, abominabilem & odio-
sum me reddideritis.

F O R M I D O.

Et vocabunt super eos formidinem vn-
dique, Ierem. 49, 30. id est, Homines
terribiles & formidabiles milites qui
illis vndique terrorem incutient.

F O R N I C O R.

Et fornicari fecit habitatores Ierusalaim
2 Par. 21, 11. pro, Fuit causa idololatriæ
habitatoribus Ierusalem.

F O R T I S.

Tantummodo esto mihi filius fortis, &
præliare bella Domini, 1 Sam. 18, 17.
pro, Ea lege, vt sis dux & imperator
mei exercitus.

Fortitudo mea, & principium roboris
mei, Gen. 49, 3. pro, Quem genui in
robore meo.

A fortitudine sua pudore affecti sunt, E-
zech. 32, 30. id est, Dum terrent mor-
tales, interim puduit eos virium sua-
rum: nam in medio conatu destituti
sunt viribus.

F R A C T V R A.

Sicut fractura aquarum lata venerunt
aduersum me, Job 30, 14. id est, Ma-
gno impetu, vt ingens flumen ruptis
aggeribus, inuadunt me.

F R A T E R.

Perrexit Abimelech filius Ierubbahal in
Sechem ad fratres matris suæ, Iud. 9,
1. pro, Vt alloqueretur omnes cogna-
tos suos ex parte matris suæ.

Quoniam apprehendet vir fratrem suū
familia patris sui, Iesa. 3, 6. id est, De
eadem familia. Fratres de eadem fa-
milia, vocant Hebræi fratrem ger-
manum, siue qui est eiusdem gentis
& sanguinis.

F V M O.

Vsq; quo fumabis in oratione populi
tui? Psal. 80, 5. id est, Velut iratus, re-
pudiabis orationem nostram?

F V N D A R E.

Ex ore paruulorum & lactentium fun-
dasti fortitudinem, Psal. 8, 3. pro, Sta-
bilem esse declarasti gloriam fortitu-
dinis tuæ, & eam confirmasti contra
inimicos tuos.

F V N E S.

Væ ijs qui trahunt iniquitatem in funi-
bus mendacij, & veluti funibus plau-
stri trahunt peccatum, Iesa. 5, 18. id
est, Rationibus illicitis, prætextibus,
siue illecebris addūt peccata peccatis.

Quia funem meum soluit, & afflixit
me, Job 30, 11. pro, Vinculum timoris
mei quo illi reuerbantur me, dissol-
uit, siue abstulit ex animis illorum.

F V R O R.

Quia in furore meo & in ira mea fuit
mihi ciuitas hæc à die qua ædificaue-
runt eam, Ierem. 32, 31. pro, Iratus sum
vehementet isti vrbi.

Proiecit & reliquit Dominus genera-
tionem

tionem furoris sui, Jerem. 7, 29. id est, Contra quam indignatus est.

FURARI.

Propterea ecce ego ad prophetas, ait Dominus, Qui furatur verba mea unusquisque ab amico suo, Jerem. 23, 30. id est, Qui utuntur aliena prophetia, quam audierunt ab alijs, cui tamen affingunt sua somnia.

G.

GENERATIO.

Istæ generationes cæli & terræ, Gen. 2, 4. id est, Natales, aut ortus siue origines. vel, actiue, quæ generauerunt cælum & terram.

Intelligite annos generationis & generationis, Deut. 32, 7. pro, Annos multarum generationum præteritarum, hoc est, Priscos.

Noach vir iustus, perfectus fuit in generationibus suis, Gen. 6, 9. id est, Etate illa qua vixit, siue inter homines sui seculi.

GERMEN.

Quia adduco seruum meum Germen, Zachar. 3, 8. id est, Christum, cuius aduentum prædixerunt alij propheta, vocaueruntq; eum Germen.

GENVA.

Genua curuata roborasti, Job 4, 4. vel labantia. pro, Deficientes in afflictionib^o.

GLADIUS.

Inducam super vos gladium ultorem ultionis fœderis, Leuit. 26, 25. pro, Immittam homines armatos, qui fractum à vobis & violatum fœdus quod pepigeratis, vlciscantur.

Gladij sunt in labijs eorum, Psal. 59, 8. pro, Loquuntur meras cædes: singula eorum verba totidem sunt gladij ad iugulandos homines.

GLORIA.

Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem bouis comedentis herbam, Psal. 106, 20. id est, Relicto vero Deo, qui erat gloria & decus eorum, seruiuerunt Idolis.

Quomodo confracta est virga fortis, baculus gloriæ? Jerem. 48, 17. id est, Quia ratione factum est, vt regnum Moab tam potens & gloriosum, deletum sit. Faciet illud secundum imaginem viri, secundum gloriam hominis. Iesa. 44, 13. pro, Dabit illi effigiem humanam elegantissimam.

Et de his quæ erant patri nostro fecit omnem gloriam hanc, Gen. 31, 1. id est, Omnes istas diuitias quibus gloriam sibi comparauit.

GRANDIS.

Ecce non faciet pater meus rem grandem, vel rem paruum quam non reuellet auri meæ, 1 Sam. 20, 2. id est, Nihil facere solet, siue paruum sit, siue magnum, quin indicet mihi.

GRATIA.

Et suscepit gratiam in oculis omnium videntium eam, Esther. 2, 15. pro, Conciliauit sibi fauorem.

Si quaeso inueni gratiam in oculis tuis, 1 Sam. 27, 5. pro, Si tibi gratus sum, vel, si tibi gratum fuerit.

GRESSVS.

Dilatabis gressum meum subtus me, Psal.

18, 37. pro, Effecisti vt quocumque iremi, lato & amplo gressu ingrederer, hoc est, liberè & sine metu. aut, pateret mihi iter expeditum & inoffensum.

GUTTUR.

Exaltationes Dei in gutture eorum, Psal. 149, 6. q. d. De magnificis factis Dei semper loquuntur. Pleno gutture cantant laudes Dei.

H.

HABITATIO.

Omnis habitatio domus Siba, serui erant Mephiboseth, 2 Sam. 9, 13. pro, Quotquot habitabant in domo Siba, &c.

HIRCUS.

Recedite de medio Babel, & estote tanquam hirci ante gregem, Jerem. 50, 8. id est, Alieni à metu tanquam hirci gregem præcedentes.

HONORIFICO.

Leuabit te cor tuum ad honorificandum, 2 Par. 25, 19. pro, Cœpisti magno esse animo, vt maximo honore dignum te putares.

HVMILIOR.

Humiliatus est Moab in die illa sub manu Israel, Iud. 3, 30. pro, Moabitæ venerunt in potestatem Israelitarum.

I.

IGNIS.

Qui facit ministros suos ignem vrëtem, Psal. 104, 4. id est, Qui fulmine utitur tanquam ministris.

Laborabunt populi in igne, Chabb. 2, 13. id est, Videbuntur frustra laborare circa extructionem talium vrbiu quæ tandem incendio absumentur.

ILLUMINO.

Illuminati sunt oculi eius, 1 Sam. 14, 27. pro, Clariores redditi sunt postquam comedit mel.

INCISIO.

Incisionem pro anima non dabit in carne vestra, Leuit. 19, 28. pro, Non incidetis carnem vestram propter mortuum.

INCIRCUNCISVS.

Et ego sum incircuncisus labijs, Exod. 6, 13. p. In loquedo rusticus & inelegas.

INDVLGENTIA.

Polluo sanctuarium meum, & indulgentiam animæ vestræ, Ezech. 24, 21. id est, rem quam tantum amatis quantum indulgentes patres liberos suos. siue rem quam miro affectu profectur animus vester.

INDVO.

Et spiritus Dei induit Zechariah, 2 Par. 24, 20. pro, Egit eum spiritus Dei.

INGREDIOR.

Num fratres vestri ingredientur ad bellum, & vos manebitis? Num. 32, 6. pro, Pugnabunt?

Et ingressa es in ornamento ornamentorum, Ezech. 16, 7. pro, Ornasti te ornamento vario, pulcherrimo & elegantissimo, vel apto, disposito. facta es studiosa mundi muliebris.

INIQUITAS.

Sed si ad decipiendum me pro aduersarijs meis absq; iniquitate in manibus meis, 1 Par. 12, 17. p. Quum nihil vos læserim, quum nihil iniquum admitterim in vos.

INSVLSVS.

Nec tribuit aliquid insulsum Deo, Job 1, 22. pro, Non dixit Deum quicquam fecisse sine ratione.

INTELLIGO.

Intelligere fecit manus suas, Gen. 48, 14. pro, Doctè & scitè imposuit illis manus suas.

Et de filijs Issaschar scientes intelligentiam in temporibus vt scirent quid faceret Israel, 1 Par. 12, 32. pro, Petiti temporum & occasionu, id est, Scientes quo tempore quidque esset agendum Israeli captatis occasionibus.

INTERFECTIO.

Et super populum interfectionis meæ ad iudicium, Iesa. 34, 5. pro, Quos interfectur sum vt iudiciu exercea in eos. Auxiliati sunt vnusquisque proximo suo ad interfectionem, 2 Par. 20, 23. pro, Confoderunt se mutuis vulneribus.

INVENIO.

Scitote peccatum vestrum quod inueniet vos, Num. 32, 23. pro, Quale sit peccatum vestrum pro quo luetis pœnas. Quemadmodum inuenit manus mea regna idoli, Iesa. 10, 10. pro, Quemadmodum superavi & vici alia regna in quibus colebantur idola.

INVESTIGATIO.

Num inuestigatione Deu inuenies? Psal. 11, 7. pro, Nunquid peruestigando assequeris omnia Dei consilia?

INVOCO.

Tantum inuocetur nomen tuum super nos, Iesa. 4, 1. pro, Dicamur vxores tuæ.

IRA.

Propterea quod non audisti voci Domini, nec fecisti iram furoris eius contra Hamaleck, 1 Sem. 28, 18. i. Quod præceperat iratus valde contra Hamaleck. Quoniam ira hominis cõfitebitur tibi, Psal. 26, 11. p. Qui prius erat tibi irati laudabunt te, vel cedit tandem in laudem tuam hostiu furor cum illos deuiceris. Iram Dni fera, quonia peccauit ei, Mich. 7, 9. i. Pœnam mihi à Dno illatam.

IUBEBO.

Iubebo pro te, 2 Sem. 14, 8. i. Iubebo & præcipiam vt filio tuo nihil mali fiat.

IUDICIUM.

Iudicia tua Abyssus multa, Psal. 36, 7. id est, Quocunq; vertamus oculos, fursum, ac deorsum, iusto Dei iudicio omnia disponuntur.

Et docuit eum in semita iudicium, Iesa. 40, 14. id est, Quis docuit Deum hanc mirabilem dispositionem, & ordinem quem in creatione mundi seruauit.

Et apprehenderit iudicium manus mea, Deut. 32, 41. pro, Et cœpero facere iudicium.

Ad faciendum in eis iudicium scriptum, Psal. 149, 9. id est, Vt sumant de illis pœnas iuxta scriptum legis, in qua vt delerent gentes, mandatum erat illis. Nesciunt iudicium Dei terræ, 2 Reg. 17, 26. pro, Morem, id est, Quo cultu, & religione, velit coli Deus eius terræ.

IUDICO.

Dan iudicabit populum suum, Gen. 49, 16. pro, Reget, & moderabitur.

Nunciabo regi, quod iudicauerit eum

Dominus de manu inimicorum fuorum, 2 Sem. 18, 19. pro, Eripuerit eum, siue iudicio suo liberauerit.

I V G V M.

Remouebitur ab eis iugum eius, & onus illius ab humero eius remouebitur, Ies. 14, 25. q. d. Populus meus postea non pendet tributa Assyrijs.

I V R O.

Ad terram quam iurauit Abraham, Gen. 50, 24. pro, Quam interposito iuramento pollicitus est ipsi Abraham.

I V S I V R A N D V M.

Quare non custodisti iusurandum Domini, 1 Reg. 2, 43. pro, Quod iurasti mihi per Dominum.

I V S T I F I C O.

Iustificauit animam suam rebellis Israel magis quam præuaricatrix Iehudah, Iere. 3, 11. pro, Iustiorum præstitit sese, quã sit soror eius, si cõferatur cum ea.

I V S T I T I A.

Peccauerunt Domino habitaculo iustitiæ, & exspectationi patrum eorũ Domino, Ierem. 50, 7. id est, In quo erant semper tuti, vt sub tutela legum & iusto iudicio, si qui eos afflixissent, quem admodum antea fuerat spes & columen patrum suorum.

Propterea elõgavit se iudicium à nobis, & non apprehendit nos iustitia, Ies. 59, 9. id est, Deus non vlscitur iniurias illatas nobis, nec tuctur nos. q. d. Deus abiecit curam populi sui, ac destituit auxilio & ope sua.

Non ingrediantur iustitiam tuam, Psal. 69, 28. pro, Nunquam respiciant, vel, nunquam eos iustifices, aut absoluas.

Præcepisti nobis iustitiã, testimonia tua, & veritatem valde, Psal. 119, 138. pro, Tu studiosè admodum præcepisti obseruari leges tuas quæ sunt æquissimæ & verissimæ.

Et vobis non est iustitia in Ierusalaim, Nech. 2, 20. pro, Meritum vllum. hoc est, Nunquam estis bene meriti de Ierusalaim.

L.

L A B I V M.

Labium blanditarum in corde & corde loquentur, Psal. 12, 3. pro, Sermone blãdo duplici corde loquuntur.

Quia balbutientibus labijs, & in lingua altera loquetur propheta ad populum istum, Ies. 28, 11. pro, Videbitur illis loqui lingua balbutiente & peregrina, ignotæ, adeo alienus erit à Deo populus.

Et erat omnis terra labij vnus, Gen. 11, 1. id est, Omnes homines vnico idiomate utebantur.

Quod egreditur è labijs tuis custodies, Deut. 24, 24. pro, Quod semel pollicitus fueris, præstabis.

L A B O R.

Labor Ægypti, & negotiatio Chus, super te transibant, Ies. 45, 14. pro, Opes Ægyptiorum labore partæ, & merces Æthiopum peruenient ad te.

Laborare fecisti me propter iniquitates tuas, Ies. 43, 24. id est, Varia tædia deuorare fecisti me, vel, molestus admodum mihi fuisti propter &c.

L A C.

Nõ coques hœdum in lacte matris suæ, Exod. 23, 14. pro, Dum matris lac fugit, vel, cum matre lactante.

L A M E N T V M.

Assume super Sor lamentum, Ezech. 27 2. pro, Deplora fortem ac calamitatem Tyri.

L A P I S.

Mortuũ est cor eius in medio ei; & fuit vt lapis, p. Versum est in lapidem: hoc est, Obstupuit instar lapidis præ metu. Lapidem depictum nõ ponetis in terra vestra, Leuit. 26, 1. i. Effigiem lapideam.

L A Q V E V S.

Et capias laqueum animæ tuæ. Prou. 22 25. pro, Ne tandem malè pèreas, & ab alijs interficiaris.

Neq; coles deos eorũ, quia laqueus sunt tibi, Deut. 7, 16. i. Auertit te à Deo tuo cultus ille idolorum.

L A V S.

Et tu sanctus permanens laudes Israëlis, Psal. 22, 4. pro, Qui laudis materiã continuo gratiarum tenore suppeditas, & tuis assiduis beneficijs. vel, Sanctè permanēs, & laudes Israëlis. id est, Auctor vt multi laudent Israëlem.

L E O.

Fuit mihi hœreditas mea tanquam leo in sylua, Iere. 12, 8. i. Ita fugio vt fugere solent qui iter agũt, audito leonis rugitu.

L E V I S.

Leuis sicut aquæ, non habebis excellentiam, Gen. 49, 4. pro, Leui ingenio es, & procliui ad libidinem.

L E V O.

Ad terram super quam eleuauim manuim meam, vt habitare facerem vos in ea, Num. 14, 30. pro, Quam iurauim me traditurum vobis habitandam.

L I B E R T A S.

Ego prædico vobis libertatem ad gladiũ, ad pestem, & ad famẽ, Ier. 34, 17. i. Denũtaturus sum in perniciem vestram, liberam facultatem inuadendi vos, gladio hostili, pesti & fami, vt perdãt vos.

L I G A T A.

Indicatio problematum, & solutio ligatorum inuenta fit in eo, Dan. 5, 12. hoc est, Nodorum ænigmatum.

L I G N V M.

Suspendit eos in quinque lignis, Ios. 10, 26. pro, patibulis, vel crucibus.

L I N E A.

Extendam super Ierusalaim lineam Sumeron, 2 Reg. 21, 13. pro, Designabo velut lineã quadã id quod volo perdi, & deijci. & quemadmodum curauim euertendam Samariam, ita curabo euertendam Ierusalaim.

Nam est eis præceptũ post præceptum, præceptum post præceptum, lineã post lineã, lineã post lineã, parum ibi, parũ ibi, Ies. 28, 10. vult dicere, Paulatim sunt docendi pueri, vt discant legere versum post versum.

L I N G V A.

Posuerunt in caelos os suum, & lingua eorum graditur in terra, Psal. 73, 9. pro, Etiam de hominibus malè loquuntur, vt de Deo.

L I N G O.

Inimici eius terrã lingunt, Psal. 72, 9. pro, Osculabũtur terrã in signũ reuerentiæ.

L O Q V O R.

Sicut locutus est Dñs super filios Dauid, 2 Par. 23, 3. pro, Sicut promisit Deus nepotibus Dauidis.

Locutus est ad cor eorum, Gen. 50, 21. pro, Verbis blandis leniuit mœstitiã eorum.

L V C E R N A.

Filio eius dabo tribũ vnã vt sit lucerna seruo meo omnibus diebus coram me, 1 Reg. 11, 36. id est, Regnum, vt semper habeat aliquem ex nepotibus suis, qui regnet in Ierusalã me cõspiciente. Dum splendescere faciebat lucernam suã super caput meum, Iob 29, 3. pro, Dum ipse summo fauore prosequeretur me.

L V M B V S.

Accinxit fortitudine lumbos suos, Prou. 31, 17. id est, Exactè, diligenter & accurate se preparat ad opus, vel agit omnia strenuè & virili animo, assiduãq; est in negotijs domi & foris agendis.

L V M E N.

Ad lumen eius ambulabam in tenebris, Iob 29, 3. pro, Quãdo propitium Deũ sentiebã in cõctis huius vitæ incõmodis.

L V N A.

Sicut luna stabilietur in seculũ, & testis in caelo fidelis, Psal. 89, 38. id est, Quæ testis est durationis illius regni. q. d. Quãdiã sol & luna in caelo fulgebũt, erũt mihi testes quodd solium hoc Dauidis nunquam concidet.

L V X.

Expellent eum de luce ad tenebras, Iob 18, 18. pro, Afflictiones & morbi propellent eum à lumine felicitatis & gaudij ad tenebras intolerabilium erũnarum.

M.

M A G N I F I C O.

Ecce sicut magnificata est anima tua die hac in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis Domini, 1 Sam. 26, 24. pro, Quemadmodũ in magno pretio habui vitam tuã, ita vt te non occiderim, sic Dominus conseruet me in vita, ne me occidas.

Magnificans Deus salutes regis sui & faciens misericordiã Christo suo Dauid, Psal. 18, 51. pro, Magnam salutem afferens mihi regi suo. vel, magnificè me regem suum iuuat.

M A L E D I C O.

Vidi virum stultum radicans, & maledixi habitaculo eius statim, Iob 5, 3. pro, Mox reputauim habitaculum eius esse maledictum, i. mox reputauim fore vt domui ac familiæ ei malè cederet.

M A L I T I A.

Ficus malas valde quæ non poterant comedi propter malitiam, Ierem. 24, 2. i. Acerbas quæ præ isuauitate & inamœnitate palato & gustui erant ingrata.

M A L V M.

Iratus sum parum, & ipsi auxiliati sunt in malum, Zach. 1, 15. i. In afflictionem. hoc est, Afflixerunt eos supra quã volebam. q. d. grauissimè afflixerunt. Parum abfuit quin fuerim in omni malo, Prou. 5, 14. Quin obrutus fuerim omnimoda afflictione.

M A N S I O.

Manete quæso, ecce mansio est diei, Iud.

29, 9. pro, Tempus est quo dies conuertet se ad hospitium, id est, occidet. q. d. Non procul abest occasus solis, quo tempore solent homines diuertere ad hospitium.

MANVS.

Vnusquisque secundum donum manus suæ Deut. 16, 17. pro, Quisque offeret iuxta quod conferre poterit.

Et dedit mihi rex iuxta manum Dei mei bonam super me, Nechem. 2, 8. pro, Fauore & gratia Dei mei erga me.

Et si non attigerit manus eius sufficiens pecus, Leuit. 5, 7. pro, Si tam pauper sit, vt non suppetat ouis quam offerat.

Confortauerunt manus malorum, vt nõ conuertatur vnusquisq; à malitia sua, Ier. 23, 14. i. Fauent facinorosis.

Ægypto dedimus manum, Assyrio vt saturaremur pane, Thren. 5, 6. pro, Pēpigimus fœdus cum Ægypto & Assyria. vel, Supplices illis facti sumus vt pane saturaremur.

Et defixisti alieno manum tuam, Prou. 6, 1. i. Attactu manus stipulatus sis, & fide iusseris, siue manu tua stipulatus fueris pro alieno.

Et dixit, quia manus super thronum Domini, bellum Domini in Hamalec, Exod. 17, 16. pro, Dixit Dominum iurasse per folium suum, sibi futurum bellum cum Hamalecitis.

MARE.

Quia affluentiam marium fugent, Deu. 33, 19. pro, Mercibus marinis abundant.

MEDIUM.

Quia nomen meum in medio eius, Exod. 23, 21. pro, Legatus meus est; & quæ dicet, nomine meo dicet.

MEMORO.

In omni loco quo memorare faciã nomen meum, veniam ad te, Exod. 20, 24. pro, In quocunque loco insti tuero cultum nominis mei.

MENDAX.

Eris mihi velut vena mēdax, veluti aqua quæ non fideles sunt, Ierem. 15, 18. id est, Non perpetuo fluens. q. d. Cum sperabo te mihi laturum auxilium, tunc deseres me.

MENTIOR.

Mustum mentietur eis, Hof. 9, 2. pro, Non respondebit votis eorum.

MERCES.

Ante dies hos merces hominis non fuit, & merces animalis non fuit, Zach. 8, 10. i. Labor tam hominum quam iumentorum erat inutilis, irritus & inanis. hoc est, maledictus à Deo.

METIOR.

Et mensus est duos funiculos ad mortificandum, & plenum funiculum ad viuificandum, 2 Sam. 8, 2. pro, Duas partes interfecit, & tertiæ parti percipit.

MINOR.

Minor sum cunctis misericordijs tuis, Gen. 32, 10. pro, Inferior, vel indignus sum misericordijs tuis.

MIRABILIS.

Mirabilior fuit amor tuus mihi amore mulierum, 2 Sam. 1, 26. pro, Te magis

diligebam quam vllam mulierem.

MISCO.

Et quomodo misces te cum equis? Iere. 12, 5. id est, Quomodo cum equis cursu certare poteris?

MISERICORDIA.

Misericordiã & veritatem prepara quæ conseruant te, Psal. 61, 8. pro, In seruando rege tuo ostende te esse misericordem & veracem in tuis promissionibus. Aut, Fac vt semper sequatur reuerentiam & clementiam. quia istæ virtutes sunt fideles regni custodes.

Ista est misericordia tua ad amicum tuum? 2 Sam. 16, 17. pro, Hæc rependis amico tuo pro beneficijs acceptis?

Dedit Deus Daniele in misericordiã, & misericordias coram principe Eunuchorum, Dan. 1, 9. pro, Effecerat Deus, vt esset gratiosissimus & charissimus illi principi valde.

MONS.

Potens præ motibus rapacibus, Psal. 76, 5. id est, Prædatoribus. Montes rapaces vocat regna violenta, per vim & multas cædes acquisita.

Contriti sunt motes longi temporis, incurruerunt se colles æterni, Chabb. 3, 6. id est, Reges ac principes, siue nobiles, qui multo tempore imperauerant in regione illa.

MORS.

Et Domino Deo ad mortem sunt exitus, Psal. 68, 21. pro, Domini est mors, & animarum exitus. vel, Dominus potest hostes suos tradere ad mortem quum vult.

Non est puellæ peccatum mortis, Deut. 22, 26. pro, Non admisit facinus dignum morte.

Percussimus fœdus cum morte, & cum sepulchro fecimus pactum, Iesa. 28, 15. pro, Non veniet super nos mors, non moriemur.

Ecce mortuus es, Gen. 20, 31. pro, Actum est de vita tua.

MULTIPICO.

Qui multiplicauit occisos nostros, Iud. 16, 24. pro, Qui plurimos ex nostris occidit.

Et cum multiplicata esset res ista, 2 Par. 31, 5. id est, Cui hoc esset diuulgatum.

MULTITUDO.

Ego Dominus respondebo ei in multitudine idolorum suorum, Ezech. 14, 4. id est, Tametsi fuerit maximus idololatra.

MUNDO.

Mundando non mundabit, Num. 14, 18. pro, Non absoluere solet eum qui nõ agnoscit peccatum, sed punire.

MUTO.

Surge nunc, & muta te, 1 Reg. 14, 2. pro, Muta vestem tuam, & ornamenta tua, ne agnoscaris.

MUTOVS.

Aperi os tuum muto, Prou. 31, 8. pro, Patrocinare silenti in sua causa.

N.

NIDVS.

Vt aquila quæ excitat nidum suum, Deut. 32, 11. pro, Ad volandum excitat pullos suos.

In nido meo moriar, Iob 29, 18. pro, In medio liberorum meorum. hoc est, Liberis meis superstitibus.

NOBILIS.

Beata tu terra, cum rex tuus filius est nobilium, Eccl. 10, 17. pro, Cuius rex generosus est.

NOMEN.

Ad ædificandum domum, vt esset nomen meum ibi, 1 Reg. 8, 16. pro, Quæ dicatur nomini meo, & in qua inuocaretur.

Omnes populi ambulabunt vnusquisq; in nomine Dei sui: & nos ambulabimus in nomine Domini Dei nostri, Mich. 4, 5. i. Colent Deum suum, siue idola: nos autem colemus Deum nostrum Dominum.

Fecisti tibi nomen secundum diem hæc, Ierem. 32, 20. pro, Peperisti tibi famam insignem & celebrem.

Vt non ponam viro meo nomen, 2 Sam. 14, 7. pro, Vt non relinquam vllum filium qui nomen patris referat. vel, vt deleatur prorsus memoria viri mei, quæ seruabitur in pruna illa filij mei, si tibi eum seruare placuerit.

Ne forte capiam ego ciuitatem, & vocetur nomen meum super eam, 2 Sam. 12, 28. pro, Si cepero eam, tribuatur mihi victoria.

NOUACULA.

Sicut nouacula acuta faciens dolum, Psal. 52, 4. sub. tu es. pro, Tu dolose agis mecum, velut nouacula quæ aberrans petit iugulum: vel, quæ si leuiter contingas, sua acutie vulnerat grauissimè.

NOX.

Qui non fuerit mundus ob accidens noctis, Deut. 23, 10. id est, Propter pollutionem quæ noctu acciderit.

NUMERVS.

Quando erat nubes diebus numeri super tabernaculum. Num. 9, 20. i. Diebus paucis, qui facile numerari possunt.

NUNTIVM.

Vir bonus est hic, & cum nuncio bono venit, 2 Sam. 18, 27. pro, Boni nuncij causa venire solet.

O.

OBSIDIO.

Venit ciuitas in obsidionem, Iere. 52, 5. pro, Obsidio venit in ciuitatem, id est, Obsessa est ciuitas.

OCCASIO.

Et imposuerit ei occasiones verborum, Deut. 22, 13. pro, Effecerit vt alij male de illa loquantur.

OCCISIO.

Pasce pecora occisionis, Zach. 11, 4. hoc est, Populum Iudaicum iam destinatum cædi & occisioni, decreto ac sententia Dei.

OCVLVS.

Terra quæ Dominus Deus tuus quærit, semper sunt oculi Domini Dei tui in ea, Deut. 11, 12. pro, Curam illius habet, nequid ei desit.

Vnusquisq; abominationes oculorum vestrorum projcite, Ezech. 20, 7. i. Idola ad quæ oculos conuertitis. vel, quæ diligitis & colitis: quod oculi alliciant & adducant homines.

Et malignetur oculus tuus contra fratrem tuum, Deut. 15, 9. pro, Ne parcus, inuidus, immisericors sis in fratrem. Animi habitus, oculis se maximè prodit.

Malignus oculus significat parcum, inuidentem, immisericordem, qui non libenter miseretur pauperum. Contra, Oculus bonus pro animo liberali & benefico accipitur. Prou. 22, 9.

Num honorat David patrem tuum in oculis tuis, 2 Sam. 10, 3. pro, Tua sententia & opinione. q. d. putas quod vt honore afficeret David patrem tuum, &c.

Et fuit sicut ludēs in oculis generorū suorū, Gen. 19, 14. pro, Visus est illis iocari. Quia eripuisti oculum meum à lachryma, Psal. 116, 8. pro, Sustulisti à me omnem tristitiam & mœrorem.

Sapientis oculi sunt in capite eius, Eccl. 2, 14. hoc est, Circumspectus est sapiēs, diligenter videt quid agendum sit.

ODOROR.

Odoratus est Dominus odorem quietis, Gen. 8, 21. pro, Suscepit cū beneplacito oblationem, siue placatus est Deus.

OLEA.

Relinquentur in eo racemi, sicut excussio oleæ duorum, vel trium granorum in summitate rami, Iesa. 17, 6. id est, Remanebunt habitatores Ierusalem pauci, sicut racemi vindemia facta, & vt pauca olea remanent excussa olea.

OLEI.

Corrumperetur iugū à facie olei, Iesa. 10, 27. id est, Propter oleum, hoc est, In gratiā Ezechiæ vncti Dei, siue potius Messiaē promissi.

OLLA.

Moab olla lotionis meæ, Psal. 68, 10. pro, Moabitæ mihi seruiliter subditi erunt. vel, Moab mihi subdita erit ceu lebes in quo lauem pedes.

OPERIO.

Os impiorum operiet iniquitatem, Proverb. 10, 6. id est, Semper cogitat malū. celat iniuriā quā s. meditat in corde suo.

OPVS.

Et tulit omne vas operis, Num. 31, 51. pro, Vasa opere, siue industria facta. Mentiebatur opus oliuæ, Chabb. 3, 17. id est, Olea non producebant fructū suū, non respondebant votis agricolæ.

OPPRESSVS.

Dirigite oppressum, Ies. 1, 17. id est, Emendate sententiam, vel accusationem iniquè latam contra oppressum.

ORATIO.

Clausit orationem meā, Thren. 3, 8. pro, Clausit aures ad orationē meā ne pueniret ante illum, i. Non exaudiuit me. Et oratio mea ad sinum meum reuertebatur, Psal. 35, 13. id est, Tacite mecum, & tanquā in sinu, remotis arbitris orabam pro ipsis.

ORIOR.

Orietur vobis timentibus nomen meū, Mala. 4, 2. i. Apparebit vobis Christus.

OS ORIS.

Si eduxeris preciosum à vili, tāquam os meum eris, Ierem. 15, 19. id est, Accidet tibi vt prædixero tibi.

Veruntamen iuxta os Domini fuit hoc contra Iehudah, 2 Reg. 24, 3. pro, Iuxta sententiam, id est, Lata sententia de ore Domini. q. d. Ore suo rulerat sententiam, se abducturum Iudam in captiuitatem.

Ne remoueas de ore meo verbum veri-

tatis, Psal. 119, 43. pro, Cupio mihi eam dari fortitu dinem vt celebrē promissiones tuas quicquid mihi acciderit.

Ponet in puluere os suum, Thren. 3, 29. pro, Submissē loquetur, de se submissē sentiet, quasi terram deosculaturus.

Quoniā in ore Absalom erat positum, 2 Sam. 13, 32. pro, Semper narrabat amicis se occisurum Amnonem.

OSCVLOR.

Osculamini filiū ne fortē irascatur, Psal. 2, 12. pro, Osculo manuum testamini vos filium Dei habere pro rege. Osculum manuum in Palæstina, signum subiectionis erat.

OS OFFIS.

Mementote quod os vestrum, & caro vestra sum, Iud. 9, 2. pro, Propinquus vester siue cognatus.

P.

PACTVM.

Et ingressus sum in pactum tecū, Ezech. 16, 8. pro, Inij fœdus tecum.

PALATVM.

Et nō dedi ad peccandū palatum meū, vt expeterem maledictionem animæ illius, Iob 31, 30. pro, Quum ne verbo quidem offenderim eum, vt ei dira imprecarer.

PALLIUM.

Et non induentur pallio piloso, vt mentiantur, Zach. 13, 4. i. Posthac non videntur pallio quod induere solebant veri Prophetæ, vt habitu mentirentur prophetiam veram.

PANIS.

Panem pigritiæ non comedit, Prou. 31, 27. id est, Non viuit sine labore.

Quia veluti panis noster sunt, Num. 14, 9. pro, Deuorabimus eos tanquā panē.

PARIES.

Parietes cordis mei doleo, Ierem. 4, 19. id est, Præcordia quæ sunt tamquam parietes cordis.

PARTVRIO.

Propterea dabit eos vsq; ad tempus quo parturiens pepererit, Mich. 5, 2. id est, Tradet eos vsque in summas angustias. siue, Sinet suos affligi nō aliter quā affligi solet mulier in ipso puerperio, siue partu.

PARVVLVS.

Si non traxerint eos paruuli gregis, Iere. 49, 20. id est, Raptauerint cadauera eorum per terrā vilissimi exercitus Chaldæorum.

PATER.

Omnis generatio illa congregata est ad patres suos, Iud. 2, 10. pro, Mortua est & cōdita cū maioribus suis in sepulchris.

PAVOR.

Incipiam dare pauorem tuum super faciem populorum, qui sunt sub omni cælo, Deut. 2, 25. pro, Reddam omnes populos territō audito nomine tuo.

PAX.

Num est pax tibi? num est pax viro tuo? num est pax puero? & dixit: Pax. 2 Reg. 4, 26. pro, Rectēne vales? saluus est vir tuus? præclarēne agitur cum puero? Respondit: Omnia sunt salua.

Castigatio pro pace nostra super eū, Iesa. 53, 5. pro, Fuit castigatus, vt haberemus pacem.

Quia erit pax, & veritas in diebus meis, Iesa. 39, 8. pro, Tantūm peto, vt viam incolumis, & præstet Dominus quod est pollicitus.

Non quæres pacem eorum, & bonum eorum omnibus diebus tuis in seculū, Deut. 23, 6. pro, Numquam consules tranquillitati eorum & vtilitati.

Succisa sunt pascuæ pacifica, Ierem. 25, 37. i. Vbi scilicet pacificè, & sine incurfione ferarū greges antea pascebatur.

PECCATVM.

Peccatum populi mei comederūt, Hof. 4, 8. pro, Sacrificium siue hostiam oblatam pro peccato.

PERCVTIO.

Nunquid iuxta plagam percussit eū percussit eum, Iesa. 27, 7. id est, An afflixit Deus populum suum, vt Sennacherib & Pharao illum percusserant?

PEREGRINVS.

Quia peregrinus sum apud te, incola vt omnes patres mei, Psal. 39, 13. pro, In terra patriam meam non agnosco, sed velut peregrinus in ea habito, exspectās habitationem tuā cælestē, vt & patres mei.

PEREO.

Super ipsis perijt senium, Iob 30, 2. pro, Misericordes fuerunt quā vt senectutē attingere potuerint præ fame. vel, Perijt tempus super ipsos. pro, In vanum contriuerunt atatem suam. hoc est, vixerunt inutiles.

PERFECTIO.

Dixit Saul ad Dominum Deum Israël: Da perfectionem, 1 Sam. 14, 41. id est, Decerne integritatem, hoc est, Sortem veram. fac venire sortem pro rei veritate. fac vt fors cadat super eum qui peccauit. Iudica vter peccauerit, ego, an Ionathan filius meus.

PES.

Radet Dominus in nouacula conducta mercede caput & pilos pedum, Iesa. 7, 20. id est, Pubem & pudenda. Nā quicquid infra aluum est tribuitur pedib⁹. Leuauit Iahacob pedes suos, & iuit, Ge. 29, 1. q. d. pedes, nō eques, pfectus est. Quis suscitauit ab Oriente iustitiam, vocabit eum ad pedem suum? Iesa. 41, 2. id est, Vt sequatur se quocunq; voluerit eum ire, vt prompti & morigeri famuli solēt, qui dominorum suorum vestigia sequuntur.

PETRA.

Et de petra melle saturavi te, Psal. 81, 17. Hyperbole incomparabilis felicitatis & fœcunditatis. q. d. Rem infœcundam feci potius abundare rebus omnibus ad vitam necessarijs quā nō saturassem. dictione enim mellis id significatur.

PHARETRA.

Beatus vir qui impleuit pharetram suam ipsis, Psal. 127, 5. sub. filijs. Pharetram vocat domum, quod præcedenti versu filios dixisset esse velut sagittas: Vt sagittæ in manu potentis, ita filij iuuentutum.

PLATEA.

Plateas pones tibi in Dammasc, 1 Reg. 20, 34. p. Fora aut vicos rerū venaliū, cōstitues tibi, ex quib⁹ vectigalia recipies: & hac re superiorē te agnoscam.

PLE-

IDIOTISMI.

45, 12. id est, Totum illum caelorum exercitum mandato feci, siue solo verbo & iussu.

PRETIUM.

Dedi pretium tuum Aegyptum, Iesa. 43, 3. id est, pretium redemptionis tuae. pro, Quasi permutatione facta, cladem qua tibi impendebat a Sennacherib conuerti in Aegyptios.

Sermo Domini erat pretiosus in diebus illis, 1 Sam. 3, 1. pro, Tunc erant rari Prophetae qui voluntatem Domini populo annuntiarent.

PROBRUM.

Vt non capiatis vltra probrum famis in Gentibus, Ezech. 36, 30. id est, Ne posthac male audiat apud Gentes propter penuriam panis.

PROFICISCOR.

Proficisci fecerunt lapides grades, 1 Reg. 5, 17. pro, Praecipit vt adueherent lapides.

PROFUNDVS.

Et profundas aquas biberitis, Ezech. 34, 18. id est, Limpidas ac puriores; quod aqua profunda sint limpida ac pura.

PROHIBEO.

Ecce prohibuit Dominus meus Nahaman Aramaeum hunc vt non acciperet de manu eius qua attulit, 2 Reg. 5, 20. pro, Pepercit Dominus meus rebus Naaman istius, id est, Noluit accipere de muneribus qua attulit Naaman.

Et nunc loquere obsecro ad regem, quia non prohibebit me a te, 2 Sam. 13, 13. pro, Non denegabit me tibi.

PROLONGO.

Prolongabuntur dies, & deficiet omnis visio, Ezech. 12, 22. id est, Longi ac prolixierunt. q. d. Non euenient ante multos annos, & interim irrita erit omnis visio diuturnitate temporis.

PROPINQVVS.

Nunquid Deus de propinquo ego sum, dixit Dominus, & non Deus de longinquo? Ierem. 23, 23. id est, Deus nouus & recens, & non potius aeternus?

PVDOR.

In omni terra pudoris eorum, Sophon. 3, 19. pro, In terra in qua probris affecti fuerunt.

PVLVIS.

In puluerem mortis me pones, Psal. 22, 16. pro, In terram sepulchri, siue in sepulchrum. q. d. Ex hac tribulatione nihil aliud exspecto quam mortem.

Q.

QVÆRO.

Omnes reges terrae querebant faciem Selomoh, 2 Par. 9, 23. pro, Inuisebant Salomonem, vel magno desiderio tenebantur inuisendi eum.

QVIES.

Odoratus est Dominus odorem quietis, Gen. 8, 21. pro, Suscepit cum benedictione oblationem, siue placatus est.

QVIESCO.

Viderunt populū qui erat in medio eius habitantem confidenter, iuxta consuetudinem Sidoniorum, quiescentem & confidentem, Iud. 18, 7. pro, Otiosum & nihil timentem.

R.

RADIX.

Radix mea aperta erit iuxta aquas, Iob 29, 19. pro, Benedictionem Domini experior in omnibus, & prosperitatem adesse sentio.

RAMVS.

Ramum eius tenerum siccabit flamma, Iob 15, 30. pro, Liberos eius absumet miseria ac tribulatio.

RECTVS.

Et rectum fuit verbum in oculis Absalom, 2 Sam. 17, 4. pro, Placuit consilium ipsi Absalom.

REDIMO.

Fratrem non redimendo redimet quispiam, Psal. 49, 8. pro, Nemo fratrem suū vlla ratione redimere potest quin moriatur, & impetrare vitam longiorem pecunijs.

Et si non fuerit viro redemptor, Leuit. 25, 26. id est, Propinquus, cui sit ius redimendi qua ille vendiderit.

REGNUM.

Et prosperata es in regnum, Ezech. 16, 13. i. Prosperè tibi cessit vsq; ad regnum. vel, facta es apta, & idonea regno suscipiendo.

RENES.

Etiā noctibus erudierunt me renes mei, Psal. 16, 7. pro, Interni mei affectus procliues alioqui ad malum, incitauerunt me ad pietatem etiam noctu.

REQVIES.

Et requiem prouincijs fecit & dedit dona secundū potentiā regiam, Esther. 2, 18. pro, Prouinciarum tributa minuit.

REQVIESCO.

Requieuit Aram cum Ephraim, Iesa. 6, 2. id est, Societatem iniit. vel, copiae Syrorum iunctae sunt copijs regis Israel ad obsidendam Ierusalem.

RETRIBVO.

Retribue seruo tuo vt viuam, Psal. 119, 17. pro, Hoc beneficium cōfer, id est, hoc beneficio me dignare, vt viuendo, me totum addicam in obsequium tuum. Alij, praesta te seruo tuo beneficium siue liberalem. tunc viuam, id est, tum demum me felicem existimabo, tūc etiam custodiā sermones tuos si mihi fueris fauorabilis, vt vulgo loquuntur.

REVELO.

Turpitudinem patris tui non reuelabis, Leuit. 18, 7. pro, Non concumbes cum matre tua.

REVERTOR.

Reuertetur ad dies adolescentiæ suae, Iob 34, 25. pro, Erit eo corporis habitu quo erat in adolescentia sua.

REX.

Obluioni tradetur Sor septuaginta annis sicut dies regis vnus, Iesa. 23, 15. pro, Tandiu tandiu homo viuere solet etiā rex qui delicatè viuunt, & optime alitur.

RIXA.

Vir rixae fui ego, & populus meus, Iud. 12, 2. pro, Controuersia magna orta est inter me & populares meos.

ROBUR.

Principium roboris mei, Gen. 49, 3. pro, Quē genui quū adhuc essem fortis & valens robore. i. Primogenitus meus. Robur

PLENVS.

In argento pleno da eum mihi, 1 Par. 21, 22. pro, Pretio integro. vel, argento quantum valet, vende eum mihi.

Lapides plenitudinum, Exod. 25, 7. pro, Gemmae quae auro & argento includi solent in palis.

PLVIA.

Expectabant sicut pluuiam me, Iob 29, 23. pro, Tanto desiderio expectabant verbum meū quanto expectatur pluuiā in Autumno, irrigandae sementi necessaria.

POENITET.

Et poenituit eum secundum multitudinem miserationum suarum, Psal. 106, 45. id est, Quasi mutasset sententiam, coepit eos benignè tractare iuxta abundantias suas misericordias. vel, ob multam suam bonitatem, siue sua ingenti misericordia commotus.

PONO.

Non posuerunt Deum coram se, Psal. 54, 5. pro, Nullam Dei rationem habuerunt.

Et ponet foeditatem vestram super vos, Ezech. 23, 49. pro, Sument poenas de vobis propter flagitia & scelera quae admisistis.

Ponam Ierusalaim lapidem onerosum omnibus populis, Zachar. 12, 3. pro, Reddam Ierusalaim immobilem vt a nullis populis transferri possit.

Non pones sanguinem in domo tua, Deut. 22, 8. pro, Ne sis causa necis si corruerit aliquis de tecto tuo.

Pones verba in ore eius, Exod. 4, 15. pro, Totum negotium ei mandabis, ac dices illi quid oporteat illum dicere.

POPVLVS.

Venient ad te secundum ingressum populi, Ezech. 33, 31. pro, Vt solet ingredi & irrumperet populus, confertim nempe & multi simul.

Congregatus est ad populos suos, Gen. 25, 8. pro, Conditus est sepulchro cum maioribus suis.

PORTA.

Vt narrem omnes laudes tuas in portis filiae Syon, Psal. 9, 15. pro, Locis in quibus conciones haberi solebant a populo Israelitico, in conuentu frequentissimo in media Ecclesia.

PORTO.

Turpitudinem tuam & abominationes tuas tu portasti, Ezech. 16, 58. pro, Afflicta fuisti pro ratione scelerum tuorum.

POST.

Non respondebis in causa, vt declines post multos ad peruertendum, Exod. 23, 2. pro, In lite ne sequaris plurium sententiam, vt cuiusquā peruertas ius.

POTATOR.

Neque stabunt vlni eorum in sublimitate sua, omnes potatores aquarum, Ezech. 31, 14. id est, Arbores quae gaudent magno humore.

PRÆCIPIO.

Praecipit ei super Mordechai, Esther. 4, 5. pro, Dedit ei mandata de Mardechao.

Omni exercitui eorum praecipit, Iesa.

Robur mihi erūt habitatores Ierusalaim in Domino, Zachar. 12, 5. id est, Adiuuabunt nos

R O S.

Ex vtero ab aurora fuit tibi ros natiuitatis tuæ, Psal. 110, 3. pro, Gratia illæ quæ tibi datæ sunt à patre, contigerūt tibi iam inde ab vtero natiuitatis: quemadmodum quotidie ab aurora nascitur ros.

S.

S A G E N A.

Propterea sacrificabit sagenæ suæ, & suffiet reti suo, Chabb. 1, 16. id est, Omnia tribuet propriæ virtuti, industriæ ac viribus.

S A G I T T A.

Ad lucem sagittarum tuarum iuerunt, Chabb. 3, 11. id est, Grandinis permixtæ fulguri, quam tu è cælo demittebas in Ægyptios, nocte illa qua infecuti sunt Israël.

S A L.

Pactum salis sæculi est coram Domino tibi, Num. 18, 19. pro, Incorruptum, firmum & perpetuum. Pactum salitū vocat quod Deus externo simbolo fanciuit, ne vniquam euanescat, sed semper vigeat.

S A L V V S.

Vnde saluam te faciam? num de area, vel de torculari: 2 Reg. 6, 27. pro, Vnde tibi feram opem, dando tibi cibum aut potum? at nihil habeo.

S A L V S.

Sagitta salutis Domini, 2 Reg. 13, 17. pro, Sagitta quæ signum est futuræ salutis quam Dñs dabit Israëlī contra Arā. Domini est salus super populum tuum benedictio tua, Psal. 3, 9. pro, Domini est ferre auxilium, & cumulare populum omnibus beneficijs.

S A N O.

Parcam peccato eorum, & sanabo terrā eorum, 2 Par. 7, 14. pro, Condonatis illorum peccatis dabo pluuiam tempore suo, auferam locustas, &c.

S A N C T V S.

Cótaminauit Iehudah sanctum Domini quod dilexit, Malach. 2, 11. id est, Matrimoniu quod sanctificauit Dñs. In die illa erit super tintinnabula equorum sanctitas Domino, Zachar. 14, 20. id est, Tintinnabula ipsa equorum consecrabuntur Domino: nam ex eis fient lebetes ad coquendum in domo sanctuarij.

Et intulit Selomoh sanctitates Dauid patris sui, 1 Reg. 7, 51. pro, Quæ consecrauerat Dauid.

S A N C T I F I C O.

Quicquid tetigerit ea sanctificabitur, Exod. 30, 29. id est, Erit sacrum, nec eo vti licebit in rebus priuatis, sed tantum in sacris.

Mittebat Iob & sanctificabat eos, Iob 1, 5. pro, Missis nuntijs iubebat eos ad rem diuinam preparari.

S A N G V I S.

Qui obturat aurem suam, ne audiat sanguinem, Iesa. 33, 15. id est, Qui non vult audire eos qui loquuntur de patrandæ cæde.

Et posuit sanguines belli in pace, 1 Reg.

2, 5. id est, Occidit eos incautos, & dū nihil tale suspicarentur: non minus sibi licere eos occidere existimauit, quā si occidisset in bello. vel, non minore studio mortem fratris occisi in cōflictu vindicauit, quā si occisus fuisset tempore pacis.

Expiabuntur à sanguine, Deut. 21, 8. id est, Pœna homicidij illius condonabitur eis. sequenti versu dicit: Tu auferes sanguinē innocentē è medio tui. pro, Non imputabitur tibi cædes illa. Omnis qui egressus fuerit ex ostijs domus tuæ foras, sanguis eius erit in caput eius, & nos innoxij: & omnis qui fuerit tecum in domo, sanguis illius in caput nostrum, Ios. 2, 19. pro, Cædes illius imputabitur ei. aliàs, cædes illius nobis imputabitur, si quis manum in eum iniecerit.

S C E P T R V M.

Sceptrum exactoris in eo, confregisti, Iesa. 9, 4. id est, Vires eorum qui tyrannidem exercebant in eos.

S C I N D O.

Ascendamus in Iehudah, & obsideamus eam, & scindamus eam nobis, Ies. 7, 6. id est, Irrumpamus in eam vi armorum, ita vt hac ratione veniat in ditionem nostram.

S C R I P T V R A.

In cœtu populi mei non erūt, & in scriptura domus Israël non scribentur, Ezech. 13, 9. id est, In catalogo seu in libro vitæ in quo descripti sunt omnes veri Prophetæ.

S E C R E T V M.

In secretum eorum non veniat anima mea, Gen. 49, 6. pro, Animus meus maxime abhorret ab eorum consilio.

S E C V L V M.

A tempore quo cōstitui mihi populum sæculi, Iesa. 44, 7. id est, Ab eo tempore quo creauit hominem in terra. q. d. Post homines natos.

Vsq̄ in seculum non videbūt lumen, Psal. 49, 20. pro, Non sunt perpetuò victuri. Non potentur hac luce, nisi ad breue tempus.

S E D E O.

Dominus in diluuiō sedit: & sedit Dominus rex in seculum, Psal. 29, 10. id est, Vt Dominus fuit auctor diluuii tāquam Rex, ita penes eum semper erit summa potestas.

Et erit quando sedes extra, & fodies in eo, Deut. 23, 13. id est, Leuas onus vētris.

S E M E N.

Seminabo domum Israël, & domum Iehudah semine hominis & semine animalis, Ierem. 31, 27. pro, Implebo Iudam & Israëlē hominibus & opibus quæ olim erāt in gregibus & pecorib⁹.

S E M I T A.

Sic semitæ omnium obliuiscētium Dei, Iob 8, 13. i. Talia sunt instituta & rationes vitæ omniū qui Dei obliuiscūt. SEPTEMPLICITER, SEPTUAGESIES SEPTIES.

Quia septemplex vindicabitur Cain, & Lemech septuagesies septies, Ge. 4, 24. Sicut septenarius numerus in Scriptura multitudinem designat, ita

septuplicatio pro ingenti incremento capitur. sic Matth. 18, 22. Non dico tibi vsque septies, sed vsq; septuagesies septies. SEPTULCRVM.

Sepulcrum patens guttur eorum, Psal. 5, 10. id est, Vt sepulcrum apertum expectat cadauer quod conficiat & exeat; Ita hostes mei sua blandiloquentia eò tendunt, vt me ad se pellectum perdant & subuertant.

Qui descendunt ad lapides sepulcri, Iesa. 14, 19. pro, Qui coniecti fuerunt in sepulcrū stratum lapide, vel lapidibus factū. SERMO.

Quia non est sermo in lingua mea: ecce Domine tu nosti totū ipsum, Psal. 139, 4. pro, Antequam loquar, nosti quid dicturus sim. vel, Etiam si non loquar, tu tamen nosti, &c.

S E R V I O.

Non seruire feci te in oblatione, nec laborare feci te in suffimento, Iesa. 43, 23. pro, Non oppressi te multitudine oblationum. vel, Non exegi à te multas oblationes. Nam à seruis multū operis exigi solet. sequitur. Verum seruire fecisti me propter peccata tua, laborare fecisti me propter iniquitates tuas, id est, Quin potius tuis peccatis molestū onus subire me fecisti, cum reuerenter te mihi subijcere debuisses.

S E X.

In sex angustijs te eruet, & in septima non tanget te malum, Iob 5, 19. pro, Quum acciderit vna ex multis tribulationibus, seruabit te Deus incolumē: imò in plurimis non attinget te vllum malum. Numerus finitus pro infinito.

S I G N V M.

Fac mecum signum in bonitate, Psal. 86, 17. pro, Declara signo aliquo te mihi velle fauere, & te esse mihi propitium. Quidam, Ede signum aliquod bonitatis tuæ erga me.

Posuerunt signa sua signa, Psal. 74, 4. Repetitio certitudinem rei denotat. Nā certa signa habebant, quibus sibi persuadebant se capturos templum. Alij, Posuerunt signa sua pro signis, vel trophæis, in signum victoriæ. q. d. Domine triumphos suos agunt, ita vt prorsus deiciant signa maiestatis tuæ.

S I L E O.

Tibi silet laus Deus in Syon, Psal. 65, 2. pro, Tanta sunt beneficia tua, vt te nemo dignè laudare possit.

S I M I L I T V D O.

Et ecce tamquam similitudo filij hominis tangebatur labia mea, Daniel. 10, 16. pro, Rursum tetigit me Angelus ille qui apparuit mihi in specie humana.

S I N I S T R A.

Cor stulti ad sinistram ipsius, Eccl. 10, 2. i. Res suas sinistrè & præposterè administrat: vt manus sinistra ad res agendas est inepta. SOL.

Diligentes eum erūt secundum exitum solis in fortitudine sua, Iud. 5, 31. pro, Sumant vires ac proficiant, veluti sol quū exoritur, subinde lucidior euadit. Et orietur vobis timentibus nomē meū, Sol iustitiæ, Malach. 4, 2. i. Christus qui est vera lux, & per quem iustificamini.

S O R S.

SORS.

Quia nō requiescet virga impietatis super fortem iustorum, Psal. 125, 3. pro, Hæreditatem. q. d. Nullus tyrannus diu iustis imperabit.

Tu sustentas fortem meam, Psal. 16, 5. sub. Ita vt nemo eam mihi auferat. ita te mihi in hæreditatem dedisti, vt tua sola virtute, salua mihi maneat fruitio, & tibi semper adhæream.

SPINA.

Ardebit, & deuorabit spinam eius, & veprem eius in die vna, Iesâ. 10, 17. Sic vocat militem gregarium, quod infinitis molestijs afficiat.

SPIRITVS.

Si spiritus irę dominantis ascenderit cōtra te, locum tuum ne deseras, Eccl. 10, 4. pro, Si ira dominantis sæuiat aduersum te, ne commouearis. vel, Si spiritus dominantis descenderit super te, id est, Si adipiscaris regiam dignitatem, statum pristinum ne deseras.

STATVTVM.

Hoc statutum Pesach, Exod. 12, 43. pro, Talis esse debet ritus siue obseruantia edēdi agni Paschalis, & hoc more celebrandum.

Et erit filijs Israēl in statutum iudicij, Num. 21, 11. pro, In iura & leges. q. d. Secundum hanc legem, de huiusmodi iudicabunt filij Israēl, eritq; inuiolabile decretum quod nemo iudicium immutare audebit.

STIPVLA.

In stipulam versi sunt ei lapides fundæ, Iob 41, 19. pro, Non plus læditur lapidibus missis funda, quàm læderetur palea.

STO.

Ioseph erat vir triginta annorum quando stetit coram Parhoh rege Ægypti, Gen. 41, 46. pro, Cum præfesset Ægypto. vel, Cum potentiam istam acciperet ab ipso Pharaone.

Et in quibus essent vires ad standum in palatio regis, Dan. 1, 4. id est, Qui per ætatem apti essent ministerio Regis.

STYLV S.

Et de Zebulun trahentes stylo scribæ, Iud. 5, 14. id est, Qui scribere solebant. q. d. Etiam ipsi scribæ dediti studijs, arma sumpserunt.

SVLCVS.

Si aduersum me terra mea clamet, & pariter fulci eius defleant, Iob 31, 38. pro, Si coegi arare terram meam sine mercede agricolarum.

SUPERBIA.

Ne veniat mihi pes superbiæ, Psal. 36, 12. pro, Superborum. hoc est, Ne inuadant me superbi.

SVSCIPIO.

Non suscipies auditionem mendacij, Exod. 23, 1. pro, Non eris auctor falsi rumoris aduersus proximum tuum.

SVSPENDO.

Et suspendetur super illum omnis gloria domus patris sui, Iesâ. 21, 24. pro, Inferretur ab illo nobilitas in domum paternam, illiq; acceptum referent omnem suum splendorem & claritatem.

T.

TABERNACVLVM.

Si non dixerunt viri tabernaculi mei, Iob 31, 31. p. Domestici ac familiares.

TEMPVS.

A tempore vsque ad tempus comedes illum, Ezech. 4, 10. pro, A tempore determinato vnus diei vsque ad tempus determinatum alterius. q. d. Toto die naturali comedes tantummodo xx. siclos panis.

Reuertendo reuertar ad te secundum tempus vitæ, Gen. 18, 10. pro, Tempore quo fœtus vitalis erit.

Et cum bestijs agri sit pars eius donec septem tempora mutantur super eū, Dan. 4, 20. id est, Sit cum bestijs septem annis.

TERRA.

Oculi stulti erunt in extremo terræ, Prou. 17, 24. pro, Vagi erunt, id est, Quæret sapientiam & non inueniet.

Ambulabo coram Domino in terris viuentium, Psal. 116, 9. pro, Tutus degam inter viuos sub fauore Domini.

Terra erit impia propter habitatores ei, Iesâ. 24, 5. id est, Impia esse videbitur erga incolas suos: nam desinet illis producere fructus necessarios. vel, Impiè aget propter habitatores suos. id est, Pœnas luet, ac si impiè egisset: nam erit desolata.

Transfixit caput super terram multam, Psal. 110, 6. id est, Capita siue principes qui præfunt regionibus amplis.

TESTIFICOR.

Quid testificari faciam tibi, quid assimilabo tibi, ô filia Ierusalaim? Thren. 2, 13. i. Quid testibus probabo, quemquã accepisse tantã cladẽ quantã accepisti? aut quẽ populũ adducã, qui tam duro affectus sit supplicio vt tu?

THESAVRVS.

Nunquid ingressus es in thesauros niuis, & thesauros grandinis vidisti? Iob 38, 22. pro, An ascendisti in sublime vbi hyeme nix, & æstate grando generatur & reconditur?

Et nunc si regi bonum est, quæratur in domo thesaurorum, Ezr. 5, 17. pro, In Bibliotheca in qua erant libri rationum nummariarum, non libri sapientiæ & philosophiæ. nam duplices erant Bibliothecæ.

TIMOR.

Nonne timor tuus fuit ob spem tuam, & propter expectationem tuam perfectio viarum tuarum? Iob 4, 6. pro, Nonne sperabas, ob rectam tuam viuendi rationem, in timore Dei, te aliquid emolumenti assecuturum a Deo ipso, & interim nihil incommodi experturũ?

TORCVLAR.

Torcular calcavit Dominus virgini filię Iehudah, Thren. 1, 15. id est, Tradidit populum suum hostibus, vt interficiant eum, torqueant & cõculcent, haud secus quàm vix in torculari calcantur.

TORRENS.

Torrentes impietatis terrebant me, Psal. 18, 5. Sic ipse vocat multitudinem tribulationum, quæ ab impijs infli-

guntur. Alij, Iniurias grauissimas & crebras interpretantur. vel potius, multitudinem hostiũ improborũ ac peruersorũ qui in eũ conspirauerant.

TRANSEO.

Fleuit & orauit eum vt transire faceret malitiam Haman Agagitæ, Esther. 8, 3. pro, Irritam faceret, depelleret, abigeret à se & à populo suo.

Stillauerūt digiti mei myrrhã trãseuntẽ, Cant. 5, 5. i. Interlabentẽ, inter digitos perfluentem. vel, Probatam.

TRIBVTVM.

Ascẽdere fecit Rex Selomoh tributũ ex omni Israēl, 1 Reg. 5, 13. pro, Indixit tributum omni Israēli.

V.

VACVVS.

Mercede cõduxit Abimelech viros vacuos & vagos, Iud. 9, 4. id est, Otiosos, nihili, & inutiles.

VANESCO.

Et propter quid vanitate vanescitis? Iob 27, 12. pro, Opinione vanã conamini tueri?

VAS.

Requieuit Moab ab adolescentia suã, & requieuit ipse in fecibus suis, & non euacuatus fuit de vase in vas, Ierem. 48, 11. id est, Vsque ad hanc diem similis fuit vino intra dolium quieto, & nō agitato: nunquã fuit eiectus suis sedibus.

VENENVM.

Germinabit sicut venenum iudicium super omnes sulcos agri, Hof. 10, 4. Prædicat fore vt citò iudicetur à Domino: imo dicit iam latam esse sententiam. Comparat autem iudicium illud herbæ venenatæ quæ citò crescit in terra culta. q. d. Breui accepturi sunt sententiam suam à Domino suo, imò iam lata est sententia.

VENOR.

Qui faciunt velamina super caput omnis staturæ ad venandũ animas. Nunquid animas venabimini populi mei, & animas quæ sunt vobis viuificabitis? Ezech. 13, 18. pro, Vt perdant. q. d. Nunquid animas perdetis? Nunquid permittam vt perdatis, hoc est, vt imponatis populo meo, prædicando illi omnia aduersa & infelicia?

Non aduret vir dolosus venationem suam, Prou. 12, 27. pro, Non est habiturus quod sibi parauerit vt edat.

VENTVS.

Quia ventum seminauerunt, & turbidinem metent, Hof. 8, 7. id est, Quia opera eorum sunt vana & inutilia, nulla erit illis merces.

VERBVM.

Et imposuerit ei occasiones verborum, Deut. 22, 14. pro, Effecerit vt alij male de illa loquantur.

Sic adducet Dominus super vos omne verbum malum, Ios. 23, 15. id est, Quicquid malotum comminatus est.

Egredietur verbũ reginæ ad omnes mulieres, Esther. 1, 17. pro, Facinus istud reginę veniet ad aures omniũ mulierũ.

Et nō fuit verbum meum primum mihi vt reducerem regem meũ, 2 Sam. 19, 43. id est, Quare priores de reducendo rege verba non fecimus?

VERITAS.

Dabis veritatem Iahacob, misericordiã Abraham, Mich. 7, 20. pro, Præstabis quod pollicitus es sanctis Patriarchis tuis. Promissiones vocat veritatem quòd certò præstentur, quãtum est ex parte Dei: Misericordiam autem, quòd ex gratia factæ sint.

VESPERA.

Immolabũt eum omnis cœtus Synagoga Israël inter duas vespèras, Exod. 12, 6. Nempe vesperam inclinantis solis, & vesperam occasus solis.

VESTIGIA.

Quod probris affecerint vestigia Christi tui, Psal. 89, 52. id est, Aduentum. vel, Exprobrauerunt calcibus Christi tui, id est, Deluserunt Christi aduentum. aut, Vt Chald. paraphr. exprobrauerũt tarditatem vestigiorũ Messia tui, quasi nunquam venturi. Videbãt enim Iudæos magis ac magis opprimi, & non illis succurrere suum Christum & Messiam quẽ iactabant.

VIA.

Vado hodie per viam vniuersæ terræ, Ies. 23, 14. pro, Moriturus sum, quem admodum constitutum est omnibus hominibus.

Si inuenerit quispiã inimicũ suũ, num mittet eũ in via bona? 1 Sam. 24, 20. pro, Sinet eũ & bire saluũ & incolumẽ?

Quia oculi eius sunt super vias viri, & omnes gressus eius videt, Iob 34, 21. pro, Deus contemplatur ac discutit consilia & opera hominum.

Viam eorũ in caput eorũ dedi, Ezech. 9, 10. id est, Deceui sumere pœnas de illis pro meritis.

Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via pedes suos, Psal. 85, 14. pro, Cursum suum habebit, vt vulgò loquuntur. Conspicua erit, & præualebit, id est, Tempore Christi homines dabũt operam iustitiæ & æquitati.

VIDEO.

Videre fecisti populum tuũ dura, Psal. 60, 5. pro, Experiri fecisti populum tuum dura. vel, Duriter & asperè illum tractasti.

Vide vitã cũ vxore quã dilexisti omnib⁹ diebus vitæ, &c. Eccl. 9, 9. pro, Fruere vita siue commodis huius vitæ.

Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, Prou. 22, 29. pro, Certè vir velox & festinus, qui summa diligentia fungitur suo munere, euocabitur ad regium ministerium.

VINCVLVM.

Dirumpamus vincula eorum, Psal. 2, 3. pro, Leges, quibus quasi vinciri solent subditi. Metaphora ab ijs qui vinciti coguntur facere opus. q. d. Legibus eorum ne pareamus. Verba sunt hostium Dei & Christi eius.

VENENVM.

Venenum draconum, vinum eorum, & venenum aspidum crudele, Deut. 32, 33. pro, Cito enecans. Peruersa eorum opera intelligit, propter quæ pereunt.

VIR.

Quia sicut vir fortitudo eius, Iud. 8, 21. pro, Iuxta ætatem respondet robur hominis: ideoque habet satis roboris vt possit nos interficere.

Et si mori feceris populũ istum tãquam virũ vnum, Num. 14, 15. pro, Omnes

VIRGA.

Virgam fortitudinis tuæ mittet Dominus ex Syon, Psal. 110, 2. i. Robur quò roboraberis. aut, robur regni tui, quod est fortitudo tua. q. d. Non regnabis tantũ in Iudæa, sed extendet Deus Pater potentiam regni tui vsq; ad extremos fines terræ.

VISIO.

Melior est visio oculorũ, quàm quod eat anima, Eccl. 6, 9. i. Melius est esse contentũ præsentis fortuna, quàm multa desiderare.

VISITO.

Visitans iniquitatem patrum super filios super tertios & super quartos, Num. 14, 18. pro, Puniens patres & filios, nepotes ac p̄nepotes p̄pter iniquitates. Et visitatio tua custodiuit spiritũ meũ, Iob 10, 12. pro, Lex naturæ quã cõstituiisti, me hæcenus seruauit in vita. vel, prouidentia tua conseruat me in vita.

VITA.

Et erit anima domini mei colligata in fasciculo vitæ cũ Domino, 1 Sam. 25, 29. pro, Dominus meus diutissimè viuet, colendo Dominum Deum.

VITIS.

Quia ex vite Sedom est vitis eorum, Deut. 32, 32. pro, Nati sunt parentibus iniquis, quales erant Sodomitæ. vel, Sodomitarum studia imitantur.

VITVLVS.

Reddemus vitulos labiorum nostrorum, Hof. 14, 3. i. Offerem⁹ tibi preces & laudes, atque gratiarum actiones.

VIVO.

Obsecro dñe mi; viuit anima tua dñe mi: ego mulier sum, &c. 1 Sam. 1, 26. pro, Tam vera sunt quæ dictura sum, quàm verum est te viuere. vel, quàm verum est quòd opto vitam tuam.

VIVIFICO.

Viuificemus de patre nostro semẽ, Gen. 19, 32. p̄. Seruem⁹ semẽ, vel suscitem⁹. Nunquid viuificabunt lapides de acervis pulueris? Neh. 4, 2. pro, Nunquid restituẽt in pristinum statum lapides illos muri iam redactos in cinerem?

VMBILICVS.

Ecce populus descendunt de vmbilico terræ, Iud. 9, 37. pro, De loco eminentiore terræ, i. De summis montibus.

VMBRA.

In palpebris meis apparet vmbra mortis, Iob 16, 16. hoc est, Oculi mei cœpe-

VNICVS.

(runt caligare. Deus facit habitare vnicos i domo, Psal. 68, 7. pro, Efficit vt qui liberis carebãt, habeat amplam familiã. Vnicos vocat solitarios & desertos in familia.

VNVS.

Quia vno modo loquitur Deus, & duobus ei qui non videt eũ, Iob 33, 14. pro, Multis modis cõsultit Deus nostræ salutis: vno modo per reuelationem nocturnam, altero verò p̄ castigationes.

VOCO.

Vocabũt super eos formidinem vndiq; Ierem. 49, 29. pro, Aduocabunt sibi in auxilium contra eos homines terribiles & formidabiles milites qui illis terrorem maximum incutient.

Vocabis salutem muros tuos, & portas tuas laudem, Ies. 60, 18. pro, In muris tuis erit summa pax, & in portis tuis canentur laudes.

VOTVM.

Quid fili votorum meorum, Prou. 31, 2. i. Pro quò feci vota. vel, Fili gratissime, amantissime & exoptatissime, pro quò vota mea omnia emitto.

VOX.

Transire fecerũt vocem in castris, Exod. 36, 6. pro, In castris proclamauerunt.

VRBS.

Labor stultorum laborare faciet eum, qui nescit pergere ad ciuitatem, Eccl. 10, 15. Prou. Nescire viam ad urbẽ, pro, Ignorare rem maximè notã. q. d. Cũ stulti vulgaria ignorent, torquent

VVA.

(se circa difficilia.

Patres comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt, Ierem. 31, 29. Prouerbiũ: pro, Filij luũt pœnas propter peccata parentum. Sequitur, Omnis hominis qui comederit vnam acerbam, obstupescunt dentes.

VVLVA.

Et vulua eius conceptio perpetua, Iere. 20, 17. id est, Quæ nunquam edit fœtum. q. d. Quare non perij?

VXOR.

Ab vxore quæ dormit in sinu tuo, custodi ostia oris tui, Mich. 7, 5. q. d. Caue ne secreta tua illi reueles.

Z.

ZELVS.

Requiescere faciam iram meam in te, & recedet Zelus meus à te, Ezech. 16, 42. id est, Desinam te prosequi amore illo quo antea te prosequabar ob zelotypiam tui.

ZELOR.

Zelando zelatus sum pro Domino Deo exercituum, 1 Reg. 19, 10. pro, Cruciaui me ipsum veluti zelotypia pro honore Dei.

Hi Idiotismi Hebraici linguae Latinae ex varijs auctoribus selecti, dignissimi sunt qui imprimantur; quia sine illis cognitis difficillimè aliquis ex sacra Scriptura compendium faciet. quod attestor

Sebastianus Baer Delphius, insig. Cathed. Ecclesiæ S. Marix Antuerpiensis Plebanus & Canonicus.

